

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشور اخلاقی انتخابات

»

جمهوری اسلامی ایران

به سوی موفقیت در آزمون الهی

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ
رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

انعام: ۱۶۵

همه دست اندرکاران ، مسئولان، مجریان، انتخاب شوندگان و
انتخاب کنندگان ، و خلاصه همه عناصر دخیل در امر انتخابات با
الهام از این کریمه نورانی کتاب وحی، انتخابات را امانتی الهی
می دانند که خداوند متعال پاسداشت سلامت اخلاقی آن را خواستار
است.

هدایت نبوی

قال رسول الله ﷺ

کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیتہ

بحار الانوار: ج ۷۲ ص ۳۸
صحیح مسلم: ج ۳ ص ۸۸

مسئولیت پذیری و تعهد از لوازم ضروری برگزاری یک انتخابات اخلاقی است و افراد و گروه های دخیل در انتخابات هدایت حیات بخش نبوی را سرلوحه اقدامات و فعالیت های خویش قرار داده، تمام سعی خود را در جهت انجام هر چه تمام تر مسئولیت های این عرصه مصروف خواهند ساخت.

در بیان امام خمینی علیه السلام:

« از آقایان کاندیدها و دوستان آنان انتظار دارم که اخلاق اسلامی و انسانی را در تبلیغ برای خود و کاندیدهای خویش مراعات و از هرگونه انتقاد از طرف مقابل که موجب اختلاف و هتک حرمت باشد خود داری نمایند که برای پیشبرد مقصود ولو اسلامی باشد، ارتکاب خلاف اخلاق و فرهنگ مطرود و از انگیزه های غیر اسلامی است.»^۱

در کلام رهبر معظم انقلاب اسلامی:

« معنای وفاق این نیست که گروهها و تشکیلات و جناح های گوناگون اعلام انحلال کنند، نه هیچ لزومی ندارد. معنای وفاق این است که نسبت به هم خوش بین باشند. (رحماء بینهم) همدیگر را تحمل کنند در جهت ترسیم هدف های والا و عالی و برای رسیدن به آنها به یکدیگر کمک کنند و از ایجاد تشنج، بد اخلاقی، درگیری، اهانت و متهم کردن بپرهیزند.»^۲

۱. انتخابات و مجلس در کلام و پیام امام خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۰، ص ۲۵.

۲. بیانات معظم له در دیدار با نمایندگان مجلس ششم ۱۳۸۱/۳/۷.

در قانون اساسی:

اصل شخصتم - در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکای آرای عمومی اداره شود، از راه انتخابات، انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می گردد.

قانون گرایی و احترام به قانون از اصول مسلم اخلاقی است که در همه جوامع متمدن بر آن تأکید می شود. در منشور اخلاقی انتخابات نیز رعایت قوانین و مقررات انتخاباتی به عنوان قاعده اولی و اصل حاکم شناخته می شود. حفظ احترام و عزم بر عمل به اصل شخصتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که سر فصل قوانین انتخابات است، مستلزم مراعات بسیاری از اصول ارزشی و اخلاقی از سوی ارکان مختلف مرتبط با انتخابات است.

متن مسطور

اصول و ارزش های اخلاقی حاکم بر انتخابات

انتخابات سالم در جمهوری اسلامی ایران تابع اصول و ارزش های اخلاقی بر آمده از متن فرهنگ دینی و هنجارهای مورد قبول و اجماع ملی است که همه ارکان و عناصر دخیل در انتخابات خود را ملزم به رعایت آن ها می دانند. اساسی ترین اصولی که سلامت اخلاقی انتخابات را تضمین می کنند عبارتند از:

۱. دین محوری و ارزش گرایی اسلامی

در جامعه دینی ما ، چه اکثریت مسلمان و چه اقلیت های دینی (مسیحی، زرتشتی و کلیمی) عمیقاً گرایش به دین داشته، آموزه ها و ارزش های دین را محترم می دانند و همگی رعایت معنویت و احکام دینی را ضروری می شمرند. این گرایش بستر مناسبی را برای رشد ارزش های مربوط به اخلاق بندگی فراهم می سازد که تأثیر شگرفی بر اخلاق در حیطه های فردی و اجتماعی خواهد داشت. احترام به ارزش های مترقی دینی، معنویت خواهی، خشوع و سر سپردگی به فرمان و اراده الهی از لوازم اخلاق بندگی مورد تأکید ادیان آسمانی ، به ویژه اسلام است و در این میان آموزه توکل و توجه به قدرت پروردگار در تمشیت امور و تحقق نتایج، سهم برجسته تری در اخلاق مناسب انتخابات دارد. همه شرکت کنندگان در انتخابات احترام به این اصل اساسی را تعهد می کنند.

۲. کرامت انسانی و عزت نفس

توجه به ارزش محوری کرامت و عزت نفس انسانی می تواند فضایل اخلاقی مهمی را در عرصه های مختلف زندگی فردی و اجتماعی پرورش دهد. در عرصه انتخابات نیز این ارزش از سویی الهام بخش معامله ناپذیری گوهر پر ارج نفس انسانی به بهای پست طمع ورزی های مادی است، و از دیگر سو منادی شرافت ذاتی همه انسان ها و نفی هر گونه تبعیض و ستم بر آنهاست. تأکید بر این دو پیام آثار اخلاقی پر برکتی در سلامت انتخابات خواهد داشت. مشارکت کنندگان در انتخابات در همه مراحل التزام به این ارزش اخلاقی را بر خود لازم می شمرند.

۳. قانون محوری و قانون گرایی

احترام و رعایت قوانین انتخاباتی و دقت در حفظ حریم های قانونی نشانه رشد یافتگی سیاسی و اجتماعی افراد و گروه های جامعه است. هرچند نهاد اخلاقی جامعه گاه به نقد اخلاقی مقررات حقوقی و قانونی می نشیند، ولی این تأکید را همواره در مقدمه نقد خود لازم می داند که قوانین مصوب یک کشور تجلی اراده مردم و مرجع تعیین وظایف و حقوق همه افراد و نهادها و خلاصه، ناموس اخلاقی آن کشور است و بنابراین رعایت حرمت آن بر همگان الزامی است.

۴. وفای به عهد و امانت داری

یکی از ثمر بخش ترین فضایل اخلاقی در انتخابات امانت داری است که در همه ارکان انتخابات - از مجریان و ناظران گرفته تا انتخاب کنندگان و مردم نقش آفرینی می کند. همه جریان ها و ارکان انتخاباتی توجه به این مهم را بر خود لازم می دانند که همه مراحل انتخابات امانتی الهی و مردمی است و همگان در پیشگاه خدای متعال و مردم نسبت به امنیت، صحت و سلامت برگزاری این مراحل مسؤول هستند.

۵. احساس تعلق و مسؤولیت جمعی

انتخابات عرصه تجلی مسؤولیت و تعهد اجتماعی است و اساساً تداوم و پیشرفت حیات اجتماعی در گرو شناخت وظایف و مسؤولیت هایی است که هریک از اعضای جامعه در برابر خود و دیگران بر عهده دارند. همه ارکان و عناصر دخیل در انتخابات با یاد آوری مسؤولیت خویش در پیشگاه خداوند و در برابر وجدان خود و ملت می کوشند تا خود را عمیقاً متعلق به جامعه دانسته، سرنوشت جمع را سرنوشت خود بدانند. این احساس تعلق و مسؤولیت جمعی تأثیر مهمی بر رونق اخلاق در انتخابات خواهد داشت.

۶. پاسخ گویی و نقد پذیری

شرح صدر، تحمل مخالف و داشتن روحیه نقد پذیری و پاسخگویی فضیلتی است که می تواند ضریب تخلف و اشتباه مشارکان در قدرت را کاهش دهد و در تلطیف اخلاقی فضای حاکم بر مراحل مختلف انتخابات بسیار نقش آفرین است. همه شرکت کنندگان در انتخابات با پرورش این روحیه در خود، نقد

های خیر خواهانه را پذیرا هستند و در همه مراحل خود را در مقابل قانون، آیین نامه های انتخاباتی، مراجع رسمی، وجدان جمعی و افکار عمومی پاسخ گو می دانند.

۷. صداقت و راستی

صداقت و یک رویی در اندیشه، گفتار و رفتار ارکان انتخابات نقش آشکاری در ایجاد روحیه اعتماد، امید و نشاط در افراد و گروه های اجتماعی دارد و مهم تر این که زمینه را برای تصمیم گیری مبتنی بر حقایق هموار می سازد. همه مشارکت کنندگان با رعایت این اصل بنیادین اخلاقی سلامت هر چه تمام تر انتخابات را تضمین خواهند کرد.

۸. وفاق و اعتماد اجتماعی

همدلی و همراهی عناصر و ارکان دخیل در انتخابات ضامن تقویت وفاق و اعتماد متقابل آنان می گردد که به نوبه خود ارزشی بنیادین محسوب می شود و عامل مهمی برای رشد فرهنگ اخلاقی تعامل و مشارکت جمعی است. شرکت کنندگان با پرهیز از همه زمینه های بد گمانی و تفرقه، بر ضرورت انسجام و اتحاد ملی برای پیشبرد اهداف مقدس انتخاباتی تأکید می کنند و از این رهگذر، سلامت اخلاقی انتخابات را تعهد می نمایند.

۹. حق محوری و انصاف

انصاف را می توان به این قاعده عام اخلاقی مورد توافق همه مکاتب اخلاقی تفسیر کرد که «هر چه را برای خود می پسندی برای دیگران بپسند و هر چه را برای خود نمی پسندی برای دیگران بپسند». واضح است که اگر چنین قاعده ای به انضمام روحیه تسلیم در برابر حقیقت، سرلوحه اندیشه و رفتار مشارکت کنندگان باشد بسیاری از فضایل ایمنی بخش و انسجام آفرین انتخاباتی تضمین خواهد شد. به ویژه که کار برد این قاعده در مواردی که قوانین و ضوابط حقوقی ابهامات و نارسایی هایی دارند، راهنمای اندیشه و عمل ارکان مرتبط با انتخابات بوده، مانع از تعبیر و تفسیرهای خود خواهانه می گردد.

۱۰. مشارکت اجتماعی

حضور مسؤولانه در عرصه سرنوشت جمعی وظیفه ای اخلاقی - اجتماعی است که بستر پویایی، نشاط و امیدواری مردمی را در حفظ و تداوم یک جامعه سالم فراهم می سازد. و انتخابات پرشور و مسؤولانه یکی از این عرصه ها است. شرکت کنندگان در انتخابات با منش و روش اخلاقی خویش، تقویت زمینه های حضور و مشارکت همه اقشار و گروه های مختلف را موجب می شوند.

۱۱. همبستگی، استقلال و اقتدار ملی

حفظ همبستگی، استقلال و اقتدار ملی ضامن تداوم اجتماع ملی و نظام سیاسی کشور است. شرکت کنندگان در انتخابات با توجه کامل به این مهم در عرصه فعالیت های انتخاباتی، حراست از تمامیت ارضی کشور و استقلال آن از نفوذ بیگانگان را در کنار حفظ حرمت و کرامت گروه های متنوع فرهنگی و پاره فرهنگ های زبانی، صنفی و قومی و مانند آن همواره مورد نظر داشته، مسؤولیت خود را در تقویت این بنیادهای اقتدار ملی به انجام می رسانند.

۱۲. پاکدستی و پرهیزکاری مالی

تقوی و پرهیزکاری نقطه عزیمت همه ارزش های اخلاقی، و تقوای مالی عالی ترین نشانه رعایت تقوی در عرصه انتخابات است. مشارکت کنندگان در انتخابات در همه مراحل، با التزام به این ارزش متعالی به ترویج فرهنگ اخلاقی تقوی در جامعه کمک می کنند و به آسیب های فراوان اخلاقی که در مسائل مالی انتخابات امکان بروز می یابند، مجال بروز نخواهند داد.

۱۳. احترام به منافع ملی و مصالح اسلامی

دور اندیشی و آینده نگری از شایستگی های اخلاقی لازم برای یک انتخابات سالم و سرنوشت ساز است و نشانه این شایستگی در احترام ارکان و عناصر مرتبط با انتخابات به منافع ملی و مصالح کلی جامعه اسلامی آشکار می شود. از این رو همه شرکت کنندگان در انتخابات با حزم و دور اندیشی خود، به منافع ملی و مصالح اسلامی احترام گذاشته، مسیری ثمر بخش و روبه رشد را فرا روی انتخابات کشور هموار خواهند ساخت.

۱۴. رشد و تعالی فرهنگ مناسب سیاسی - اجتماعی

نقش آفرینی صحیح در انتخابات سالم عرصه تربیت سیاسی و تمرین فرهنگ پذیری و اداره جمعی امور جامعه است. به این منظور، شرکت کنندگان در انتخابات رشد و تعالی فرهنگ مناسب سیاسی - اجتماعی را به عنوان یک وظیفه و اصل اخلاقی، مد نظر می گیرند و در همه مراحل و زمینه های مربوط به انتخابات، تربیت سیاسی - اجتماعی جامعه را نتیجه ای گرانتقد می دانند و به رشد و تعالی آن کمک می کنند.

آیین نامه رقابتهای شور اخلاقی انتخابات

۱. مجریان و برگزارکنندگان

الف) وزارت کشور و بازوهای اجرایی آن

- ✓ اجرای قوانین و آیین نامه های انتخاباتی، به دور از اعمال سلیقه های جناحی، حزبی و شخصی
- ✓ پیروی از تفسیر مراجع ذی صلاح رسمی از قوانین و مقررات انتخابات و پرهیز از اظهار یا اعلان تفاسیر سلیقه ای
- ✓ تعامل دوستانه با ارکان دخیل در انتخابات، در جهت برگزاری هرچه سالمتر و آرام تر آن و پرهیز از کار شکنی و التهاب آفرینی
- ✓ به کارگیری همکاران آموزش دیده و با تجربه و دارای حسن سلوک
- ✓ حفظ بی طرفی کامل در برخورد و تعامل با گرایش های مختلف سیاسی رقابت کننده در انتخابات
- ✓ فراهم سازی یکسان زمینه رقابت سالم برای همه نامزدها، به دور از هرگونه تبعیض در اعطای فرصت ها و امکانات
- ✓ اهتمام به مشارکت حداکثری صاحبان حق رأی
- ✓ اطلاع رسانی دقیق و به موقع درباره وظایف محوله به مراجع ذی ربط، رسانه ها و افکار عمومی
- ✓ برخورد و تعامل برابر نسبت به گروه های مختلف قومی، مذهبی، جنسیتی، طبقاتی، صنفی و مانند آن
- ✓ صیانت از آراء ملت و حساسیت نسبت به هرگونه تقلب و دست کاری
- ✓ انتقاد پذیری و پاسخگویی در برابر مراجع قانونی و افکار عمومی
- ✓ حفظ بی طرفی در اظهارات رسمی نسبت به نامزدها و طرفداران آن ها

- ✓ همکاری صمیمانه و همدلانهٔ مسئولین سازمان ها، ادارات و ارگان ها با مجریان و ناظران در جهت برگزاری هرچه سالم تر و آرام تر انتخابات
- ✓ تلاش سازمان ها، ادارات و ارگان ها در جهت آموزش همگانی برای شرکت آگاهانه و مسئولانه در انتخابات، به دور از هرگونه تهدید و تطمیع کادر اداری و مردم
- ✓ صیانت از اطلاعات شخصی، محرمانه و طبقه بندی شدهٔ سازمان های دولتی دربارهٔ انتخابات، به ویژه اطلاعات مربوط به نامزدها و داوطلبان

ب) نیروهای نظامی و انتظامی

- ✓ برخورد قاطع و ضابطه مند، با برهم زندگان نظم عمومی و هنجارهای اجتماعی و اهتمام جدی در انجام وظیفهٔ انتظامی و حفاظتی در شعب اخذ رأی
- ✓ حساسیت نسبت به حفظ حریم و حدود و ضوابط قانونی و برخورد بدون اغماض با قانون شکنان
- ✓ ایفای نقش حرفه ای به عنوان نماد اتحاد و همبستگی ملی و اجتناب از ورود به جناح بندی های سیاسی و جانب داری یا مخالفت با نامزدها، گروه ها، احزاب و یا جریان های انتخاباتی

۲. ناظران (شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی) در انتخابات شوراها) و بازوهای نظارتی آن ها)

- ✓ احترام به مقررات قانونی انتخابات در حوزهٔ نظارت
- ✓ رعایت بی طرفی در نظارت و بررسی صلاحیت ها
- ✓ به کارگیری افراد آموزش دیده و با تجربه، بدون توجه به گرایش های سیاسی
- ✓ تأکید بر حضور کافی ناظران در همهٔ شعب اخذ رأی
- ✓ گزارش به موقع، شفاف و کامل تخلفات انتخاباتی به مراجع مربوطه، و پرهیز از برخورد گزینشی با تخلفات
- ✓ همکاری صمیمانه با مجریان و پرهیز از دخالت های غیر قانونی در کار آنان
- ✓ رسیدگی دقیق و به موقع نسبت به شکایات، به دور از هر گونه تبعیض میان افراد و جریان های مختلف انتخاباتی
- ✓ دقت در حفظ اسرار داوطلبان و نامزدها و صیانت از اطلاعات طبقه بندی شدهٔ انتخاباتی
- ✓ انتقاد پذیری و پاسخگویی در برابر مراجع قانونی و افکار عمومی
- ✓ فراهم سازی زمینه بر خورد قاطع با تخلفات انتخاباتی

۳. مطبوعات و رسانه ها

الف) رسانه های دولتی و عمومی

- ✓ احترام به مقررات قانونی انتخابات
- ✓ اهتمام به آموزش و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات
- ✓ ترویج اصول و ارزش های اخلاقی انتخابات
- ✓ فراهم سازی زمینه بدون تبعیض برای تبلیغات همه نامزدها و جریان های انتخاباتی
- ✓ حفظ بی طرفی کامل انتخاباتی و صیانت از لوازم انتخابات آزاد اسلامی
- ✓ رعایت قواعد مربوط به آرامش و نظم عمومی در انتخابات، و پرهیز از هرگونه جوسازی به نفع یا ضرر جریان یا نامزد خاص

ب) رسانه های غیر دولتی و خصوصی

- ✓ احترام به مقررات قانونی انتخابات
- ✓ اهتمام به رشد و تعمیق آگاهی عمومی نسبت به انتخابات و لوازم آن
- ✓ ترویج ارزش های اخلاقی انتخابات و به کارگیری ادبیات صادقانه، وحدت بخش، امیدوار کننده و نشاط آور در عرصه انتخابات
- ✓ نگاه وظیفه گرایانه و قانون مدار به تبلیغات انتخاباتی و پرهیز از نگاه اقتصادی و کاسبکارانه به این مقوله
- ✓ حمایت معقول و اخلاقی از حزب و جریان متبوع با پرهیز از تخریب و نادیده گرفتن شایستگی های احزاب و جریان های رقیب
- ✓ احترام به ارزش ها و دست آورد های انقلاب و نظام اسلامی و اجتناب از انتشار مطالب موهن به افراد حقیقی و حقوقی
- ✓ رعایت قواعد مربوط به حفظ آرامش و نظم عمومی، و پرهیز از جوسازی به نفع یا ضرر جریان یا نامزد خاص، و تحریک تعصبات قومی، فرقه ای، صنفی، گروهی و محلی
- ✓ کمک به ایجاد فضای نقد منصفانه و مشفقانه نسبت به عملکرد ارکان انتخابات و دوری از هرگونه اعتماد به گزارشات و القاءات بیگانگان و معاندان نظام اسلامی

۴. نخبگان و شخصیت های تأثیر گزار

- ✓ تلاش برای رشد آگاهی عمومی، نشاط اجتماعی، و مشارکت آگاهانه و حداکثری در انتخابات
- ✓ توجه و احترام به ارزش های دینی و ملی در بیانیه ها و سخنرانی ها و موضع گیری ها
- ✓ دقت و مطالعه در شناسایی احزاب، جریان های سیاسی و یا نامزدهای انتخاباتی و پرهیز از اظهار نظرهای غیر مسئولانه
- ✓ کمک به ایجاد روحیه نقد منصفانه و اخلاقی از عملکرد ارکان دخیل در انتخابات
- ✓ حفظ وقار و منزلت اجتماعی در مواجهه با نفع یا ضرر جریان های انتخاباتی
- ✓ حفظ هوشیاری در برخورد با مخالفان نظام و اجتناب از اعتماد به بیگانگان و معاندان

۵. داوطلبان و نامزدها و هواداران آن ها

- ✓ احترام به قانون و مقررات انتخاباتی در همه مراحل انتخابات
- ✓ احترام به اصول و ارزش های اساسی نظام اسلامی؛ مانند اسلامیت، جمهوریت، استقلال، آزادی و عدالت
- ✓ نگاه وظیفه گرایانه و خداپسندانه به ثبت نام و قرار گرفتن در معرض انتخاب مردم، و پرهیز از انگیزه های مادی و هواپرستانه
- ✓ کناره گیری و انصراف از داوطلبی و نامزدی در هریک از مراحل انتخابات، در صورت اطلاع از حضور فرد یا افراد شایسته تر
- ✓ ترجیح مصالح عمومی و ملی بر منافع شخصی و گروهی
- ✓ حفظ متانت و شرح صدر اسلامی در صورت رد صلاحیت شدن، و اجتناب از جنجال آفرینی
- ✓ رعایت انصاف و ادب در برخورد با رقبا و احترام به قواعد اخلاقی رقابت
- ✓ رعایت اعتدال و پرهیز از اسراف و زیاده روی و آلودگی های محیطی در تبلیغات انتخاباتی
- ✓ توجه به عزت نفس و کرامت انسانی و دوری از هرگونه تهدید یا تطمیع، یا وام دار شدن به صاحبان ثروت و قدرت
- ✓ حفظ هوشیاری تبلیغاتی و پرهیز از اتکا و اعتماد به بیگانگان و رسانه های معاند نظام، یا افشای اسرار نظام
- ✓ رعایت انصاف در تبلیغات و اجتناب از زیر سؤال بردن دست آورد های نظام اسلامی و نادیده گرفتن زحمات و خدمات دولت ها

- ✓ آموزش قوانین انتخابات و مفاد منشور اخلاقی به اعضای ستاد انتخاباتی و تأکید بر حفظ و رعایت آن ها
- ✓ همکاری صمیمانه و سازنده با برگزارکنندگان در جهت برگزاری هرچه سالمتر انتخابات
- ✓ پذیرفتن نتیجه انتخابات و پی گیری اعتراض یا شکایت احتمالی از طریق نهادهای قانونی
- ✓ واگذاری آرام و سالم قدرت به جریان پیروز در انتخابات

۶. انتخاب کنندگان

- ✓ احترام به قانون و مقررات انتخاباتی
- ✓ کسب آگاهی از قوانین مربوط به رأی دهندگان و رعایت دقیق آن ها
- ✓ مشارکت فعال و مسئولانه در انتخابات
- ✓ تلاش برای کسب آگاهی دقیق از نامزدها و جریان های رقیب ، به منظور اتخاذ تصمیم متعهدانه
- ✓ اهتمام به کسب آگاهی از معیارهای یک انتخاب صحیح و دوری از رفتار هیجانی، عاطفی و شتابزده
- ✓ رعایت احترام و ادب نسبت به نامزدها و جریان های رقیب و طرفداران آن ها
- ✓ اهتمام به نظارت اجتماعی و انجام صحیح فریضة امر به معروف و نهی از منکر در انتخابات برای پیشبرد اهداف یک انتخابات سالم
- ✓ تشویق محترمانه سایر شهروندان به مشارکت در انتخابات

ضمائم:

ضمیمه شماره ۱: آسیب شناسی اخلاقی انتخابات

ضمیمه شماره ۲: تحلیل ریشه ها و بسترهای آسیب ها

ضمیمه شماره ۳: راهکارهای ترویج منشور اخلاقی انتخابات

آسیب شناسی اخلاقی انتخابات

ضمیمه شماره ۱

منشور اخلاقی انتخابات

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

قرآن کریم - سوره شمس

اشاره:

آسیب شناسی موارد تخلف از مقررات کشور در فرآیند انتخابات یا موارد بداخلاقی و بی توجهی به فضیلت های اخلاقی، طیف گسترده ای از افعال و ترک فعل ها را دربر می گیرد که وقوف بر آنها نیازمند دسترسی به داده های مراکز رسمی کشور خصوصا مراکز نظارتی است. به علاوه در تبیین آسیب ها یکی از بایسته های ضروری این است که کاملا با بی طرفی و در مقام آسیب شناسی جامع برای رفع دردها و معضلات موجود این مهم انجام شود. در تدوین گزارش حاضر، سعی وافر شد که به این دو اصل ضروری پایبندی نشان داده شود با این توضیح که اکثر آسیب های لیست شده بر مبنای گزارشات مراکز رسمی و مصاحبه با کارشناسان و متخصصین مربوطه احصاء شده اند و هم چنین تلاش جدی صورت گرفته که از هر گونه داوری و بخشی نگری در تعیین آسیب ها خودداری شود. فراتر از این دو نکته سعی شد که در عبارت پردازی نیز واژگانی مورد استفاده قرار گیرد که بیطرفی تدوین کنندگان محفوظ بماند و نکته آخر برخی موارد که از سوی مراکز رسمی جزو آسیب ها بعضا تلقی شده در واقع تجلی آزادی ها و حقوق ملت می باشد که به این امر نیز توجه لازم صورت گرفته تا نقد و نظرها و بهره مندی درست از حقوق شهروندی عیب و اشکال تلقی نشود. امید است آسیب شناسی حاضر، مبنایی برای اقدامات ایجابی و سلبی مختلف جهت زدودن هر گونه بداخلاقی و رفتار مذموم در جامعه اسلامی ایران باشد و در آینده ها شاهد این موارد منفی ولو در حد اندک نباشیم و بتوانیم الگویی حقوقی و اخلاقی برای جهانیان ارائه کنیم انشاءالله.

کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو	منشا آسیب از حیث ارتباط با هر یک از ارکان انتخابات	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			نوع آسیب شناسایی شده
		بجاری از	بجاری	بجاری	
۱	کاندیداهای طرفداران، احزاب، مراجع نظارتی و قضایی مردم			●	زیر سوال بردن اصول و ارزشهای دینی یا نظام جمهوری اسلامی ایران مانند اسلامیت، جمهوریت، استقلال، آزادی، تمامیت ارضی و موارد مشابه
۲	کاندیداهای، مسئولین اجرایی یا نظارتی رسانه ها، طرفداران کاندیداهای			●	همراهی فیزیکی برخی کاندیداهای با مسئولین اجرایی یا نظارتی در روند انتخابات جهت القای شایسته بودن کاندیدا ومورد حمایت مسئولین منطقه قرار داشتن
۳	مسئولین، کاندیداهای طرفداران، رسانه ها			●	چانه زنی و لابی برخی مقامات برای تایید یا رد صلاحیت بر خلاف ضوابط حقوقی و اخلاقی یا نشر دروغ اینکه چانه زنی و لابی انجام شده یا در جریان است
۴	کاندیداهای طرفداران و ستادها			●	تجمع های خلاف قانون یا اخلال گر در رفت و آمد و آسایش مردم و یا لطمه زنده به نظم و اموال عمومی در روند تبلیغات
۵	کاندیداهای، مردم			●	سوء استفاده از مشکلات مردم با ابراز همدردی های ظاهری و خلاف واقع در جهت بهره مندی ابزاری برای جلب آراء
۶	طرفداران و ستادها، رسانه ها، عموم مردم			●	نشر اخباری در مورد انتساب کاندیداهای به جناح های خاص سیاسی یا طبقات خاص اجتماعی فرهنگی برخلاف واقع برای تاثیرگذاری بر رای مردم
۷	رسانه ها ، عموم مردم			●	کاربرد تیتروهای خاص در رسانه های مکتوب یا برنامه های هدفمند در رسانه های سمعی و بصری با هدف القاء پیام های روانی خارج از واقعیات و بر هم زنده فضای تصمیم گیری منطقی مخاطب
۸	کاندیداهای طرفداران، مردم، رسانه ها، مراجع مسئول			●	استفاده ابزاری از برخی وقایع تلخ و شیرین محلی، ملی برای تخریب رقیب یا مراجع قانونی یا برخی نامزدها
۹	کاندیداهای طرفداران و ستادها			●	چاپ عکس هایی به همراه مقامات مختلف یا شخصیت های تاثیرگذار اجتماعی با هدف استفاده ابزاری به نفع خود و علیه رقیب
۱۰	کاندیداهای طرفداران و ستادها			●	دادن کمک های مختلف مادی و غیر مادی به مراکز مذهبی، تفریحی ورزشی و... و اخذ وعده رای مرتبطين مراکز یاد شده
۱۱	مسئولین سازمان ها و نهادها			●	نمود مواردی جایجایی مسئولین نهادها و سازمان ها با هدف استقرار افراد همسو یا کاندیدای مورد نظر یا جریان مورد نظر در انتخابات
۱۲	کاندیداهای طرفداران آنها و رسانه ها، مردم			●	نشر داده های مربوط به حریم خصوصی کاندیداهای به نفع خود و علیه رقیب
۱۳	کاندیداهای طرفداران ، مردم			●	استمرار تبلیغات برای خود علیرغم رد صلاحیت، با هدف افزایش آراء باطله رای دهندگانی که بی خیر از رد صلاحیت فرد هستند
۱۴	کاندیداهای طرفداران، مردم			●	ایجاد توقعات فراتر از امکانات در مردم و وعده های کذب و خلاف خصوصا با بزرگنمایی مشکلات موجود
۱۵	کاندیداهای، مردم			●	اعلام عدم قبول برخی از شرایط قانونی نامزدهای انتخابات پس از تایید صلاحیت فرد جهت جذب آراء افرادی که این موضع را می پسندند
۱۶	مقامات، نیروهای مسلح، مسئولین و فعالین بسیج، مراجع نظارتی و قضایی			●	نمود مواردی اعلام نظرها یا افعال وترک فعل های جهت دار و بدور از بی طرفی برخی مقامات از جمله مرتبطين به نهادهای ملی که علی القاعده باید فراجتاحی باشند
۱۷	نامزدها، ستادها و مردم			●	ایجاد اخلال در نظم عمومی از سوی فرد رد صلاحیت شده یا ستاد کاندیدا با هدف برخورد مراجع قانونی و بدین طریق جلب توجه مردم به رای دهی به نفع فرد معین
۱۸	طرفداران، کاندیداهای، مردم			●	منوط کردن جذب به کار افراد از سوی برخی نهادهای خصوصی در قبال رای دهی مشخص و پیرو هماهنگی بین کارفرمایان شرکت های مزبور و کاندیدای مورد نظر
۱۹	طرفداران			●	نمود مواردی اقدامات مسلحانه یا بمب گذاری علیه رقیب یا طرفداران رقیب
۲۰	طرفداران، مردم			●	نمود مواردی بهره مندی از امکان بانک ها یا صندوق های قرض الحسنه و وعده وام دهی جهت هدایت رای مردم

کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو	منشا آسیب از حیث ارتباط با هر یک از ارکان انتخابات	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			نوع آسیب شناسایی شده
		برگزاری اول	برگزاری ثانویه	برگزاری ثالثیه	
۲۱	طرفداران، مردم			●	عدم امکان تبلیغ برای طرفداران برخی کاندیداها در برخی مناطق توسط حامیان رقیب با اعمال روش های مختلف
۲۲	ستادها، مردم			●	تخریب ستادهای انتخاباتی در دعوای و رقابت های علیه یکدیگر
۲۳	کاندیداها و طرفداران			●	نمود مواردی بهره مندی از حمایت های مالی برخی گروههای فکری افراطی یا غیر قانونی خارج کشور برای موفقیت در انتخابات
۲۴	طرفداران و کاندیداها، مردم			●	تبلیغ با بلندگو و وسایل صوتی تخریب گر آسایش عمومی یا نصب و الصاق پوسترهای تبلیغی بر در و دیوار خانه ها و اماکن عمومی و وارد کردن هزینه های زیاد بر صاحبان و متولیان اماکن مزبور جهت پاکیزه کردن دیوارها و درها و صدمه به محیط زیست
۲۵	طرفداران، کاندیداها، مردم			●	صحنه سازی های خاص در مورد برخی کاندیداها برای القای در معرض ترور یا خطر جدی بودن و ... جهت جلب آراء
۲۶	کاندیداها، طرفداران، رسانه ها			●	غلو و اغراق در توانایی ها و شایستگی ها و برنامه های خود از سوی کاندیداها یا طرفداران آنها
۲۷	کاندیداها برای تایید صلاحیت یا کسب آراء مردم و بالعکس برخی از مردم برای برخورداری از پشتیبانی کاندیداها یا حامیان آنها			●	بهره گیری از روشهای ریاکارانه و ظاهر فریب در روند انتخابات برای رسیدن به مقاصد شخصی
۲۸	برخی نخبگان فکری و فرهنگی موثر به مجریان و ناظران، برخی رسانه ها، مردم			●	گرایش به مردسالاری و عدم توجه لازم از سوی برخی افراد به جایگاه زنان در اداره امور و شایستگی زنان برای نمایندگی مردم شدن و از این بدتر بعضا ترویج نظرات و دیدگاههای تخریبی علیه حضور زنان و قابلیت های آنان
۲۹	طرفداران کاندیداها، رسانه ها، مردم			●	پخش اطلاعاتی ها و بیانیه های مختلف در روند انتخابات به نام کانون ها، انجمنها و گروههای فاقد هویت واقعی در جهت تاثیرگذاری بر رای متفکرانه مردم
۳۰	مراجع اجرایی، مردم، مراجع نظارتی			●	نمود مواردی از برگزاری هدفمند گردهم آیی های گروههای مرتبط با سازمان های مختلف اجرایی (از قبیل مستمری بگیران کمیته امداد، چاپخانه ها و مراکز وابسته به وزارت ارشاد، مراکز بازرگانی مرتبط با وزارت بازرگانی، فرهنگیان مرتبط با آموزش و پرورش و ...) در آستانه انتخابات برای جهت دهی غیر مستقیم آنها در رای دهی به فرد یا افراد خاص
۳۱	کاندیداها، مراکز نظارتی، قضایی و مردم			●	نمود مواردی از هزینه کرد بیت المال در اختیار مدیران سازمان ها و نهادهای مختلف از ماهها قبل از انتخابات در جهت بسترسازی اهداف انتخاباتی مدیران مزبور در سطوح ملی یا استانی
۳۲	مراکز اجرایی، کاندیداها، مردم			●	دعوت گسترده و جهت دار از برخی کاندیداها و نمایندگان وقت برای سخنرانی و شرکت در جلسات در ماههای آخر منتهی به انتخابات از سوی محافل رسمی محلی همفکر جهت سلب امکان رقابت برابر دیگر کاندیداها در زمان انتخابات
۳۳	کاندیداها، احزاب، رسانه ها و مردم			●	شیوع اسراف و ریخت و پاش های زیاد در روند تبلیغات انتخابات
۳۴	کاندیداها، عموم مردم			●	کاندیدا شدن و ادامه آن علیرغم وقوف بر اینکه فرد یا افراد شایسته تر و اصلح در صحنه حضور یافته اند
۳۵	مجلس شورای اسلامی، خود نهادهای ذیربط و مردم			●	تعیین بودجه های غیر متناسب با نقش هر یک از ارکان انتخابات در برگزاری هر انتخابات، به نحوی که شائبه اختصاص بودجه بیشتر به نهادهای با رویکرد خاص یا همفکر را دامن زده است
۳۶	شورای نگهبان، کاندیداها، مردم			●	طرح مواردی که ادعا شده داوطلبان رد صلاحیت شده به اعتراف نامه یا تهیه توبه نامه و مانند آن اجبار یا هدایت شده اند تا امکان حضور در انتخابات جدید را پیدا کنند

نوع آسیب شناسایی شده	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			منشا آسیب از حیث ارتباط با هر یک از ارکان انتخابات	کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو
	برگزاری قبلی	برگزاری فعلی	برگزاری آتی		
نمود مواردی اعلام نظر فراتر از حیطه صلاحیت قانونی مراجع پاسخ دهنده به استعلامات بررسی صلاحیت کاندیداها و جهت دهی سلیقه ای یا غیر حقوقی در جوابیه های خود و یا بهره مندی از افراد یا نهادهایی خارج از محدوده های قانونی فرآیند پاسخ دهی به استعلامات	●			مراجع پاسخ دهنده استعلام ها	۳۷
عدم وجود شفافیت در اعلام برنامه ها و مواضع کاندیداها	●			کاندیداها، مردم، رسانه ها	۳۸
نمود مواردی چاپ نشریات و بسته های به ظاهر فرهنگی یا هدیه ای در آستانه انتخابات با بودجه بیت المال از سوی برخی مراکز رسمی برای جهت دهی مورد نظر خود در رای مردم	●			مراکز رسمی، محافل غیر رسمی مرتبط با آنها اعم از احزاب، گروههای مدنی مرتبط	۳۹
خرید و فروش آشکار رای	●			کاندیداها، طرفداران، مردم	۴۰
نمود مواردی جانبداری برخی از اعضای شعب اخذ رای از کاندیدای خاص	●			مجربان و نظران	۴۱
نمود مواردی رای با شناسنامه های باطل شده مردگان یا چاپ و توزیع شناسنامه جعلی	●			برخی مردم و طرفداران برخی کاندیداها	۴۲
نشر اخباری به روش های مختلف از جمله با تلفن همراه مبنی بر کناره گیری برخی کاندیداها در ساعات آخر رای گیری که امکان جبران آن مشکل می شود	●			طرفداران کاندیداها، مسئولین اجرایی و نظارتی، مردم	۴۳
سوء استفاده از مواد پاک کننده برای پاک کردن مهر انتخاباتی در شناسنامه و دادن رای مجدد و یا استفاده از تعرفه های غیر مجاز برای رای دهی	●			طرفداران، مردم	۴۴
تحریم انتخابات در عین وجود نسبی بهره مندی از حق رای دهی یا کاندیداتوری	●	●		احزاب، افراد	۴۵
توزیع پول یا کالاهای مختلف برای جلب آراء و با پوشش های مختلف	●	●		کاندیداها، طرفداران و ستادها	۴۶
پخش دروغ های مختلف در مورد ارتقاء یا تنزل تقسیمات کشوری منطقه برای تاثیرگذاری بر رای مردم	●	●		کاندیداها، طرفداران و ستادها	۴۷
ارائه خدماتی رایگان مثل طبابت بیماران، مشاوره حقوقی، مواد غذایی، وسیله حمل و نقل و ... با رویکردی ابزاری جهت جلب آراء در دوره انتخابات	●	●		کاندیداها، ستادها، طرفداران دارای تخصص های ذیربط	۴۸
وعده پاداش ها و موقعیت های اجتماعی مختلف برای جلب آراء از جمله وعده استخدام در مراکز رسمی	●	●		کاندیداها، طرفداران، عموم مردم، برخی مسئولین محلی	۴۹
نمود مواردی از رسیدگی به اتهامات یا پرونده های قدیمی نامزدها نزدیک یا حین روند انتخابات که شائبه هایی را دامن زده است	●	●		مراجع قضایی و انتظامی، رسانه ها، طرفداران نامزدها، کاندیداها	۵۰
نمود مواردی بهره مندی از امکانات مراکز محلی اعم از شورای شهر، شهرداری، دانشگاه آزاد، کمیته امداد، بهزیستی و ... برای تقویت موقعیت	●	●		کاندیداها، مراجع رسمی ذیربط، عموم مردم	۵۱
به کارگیری کاروان های خودروها و افراد گماشته جهت تاثیرگذاری بر روند انتخابات	●	●		کاندیداها، طرفداران، عموم مردم	۵۲
دادن وعده هایی به برخی کاندیداها که انصراف دهند در جهت کسب رای کاندیدای خاص	●	●		احزاب، کاندیداها، برخی مسئولین	۵۳
به کارگیری الفاظ توهین آمیز و رکیک و خلاف قانون و شرع علیه رقیب یا حامیان وی	●	●		کاندیداها، طرفداران، مردم	۵۴
نمود مواردی رد یا تایید صلاحیت های غیر شفاف و غالباً پر بحث و مناقشه و بعضاً رد و سپس تایید در روند انتخابات یا بالعکس	●	●		مجربان و ناظران	۵۵
گرایش برخی افراد ذینفوذ و بعضاً دارای مقامات موثر اجتماعی نسبت به حضور توده وار و غیر متفکرانه مردم در انتخابات و القای اینکه سازمان دهی دیدگاههای مردمی در قالب احزاب و تشکل ها در جامعه ما کاربردی ندارد و غیر مفید است	●	●		برخی گروهها و احزاب، مقامات، برخی کاندیداها	۵۶
گرایش به سوء استفاده از عنصر کم سوادی یا بی سوادی بخشی از جمعیت کشور در جهت رای دهی به کاندیدای خاص	●	●		کاندیداها، طرفداران، برخی مجربان، عموم مردم	۵۷

نوع آسیب شناسایی شده	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			منشا آسیب از حیث ارتباط با هر یک از ارکان انتخابات	کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو
	تجدد از تجاری	تجدد از تجاری	تجدد از تجاری		
نمود مواردی از اعلام غیر مستقیم یا مستقیم به برخی نامزدها که ثبت نام برای کاندیداتوری نکنند یا اگر ثبت نام کرده اند کنار بکشند چرا که رد صلاحیت می شوند یا آثار خوبی برای آنها ندارد	●	●		مجریان، ناظران، کاندیداها	۵۸
انجام تبلیغات ولو در ساعات ممنوعه تبلیغ قبل از زمان رای گیری یا حتی در روزهای رای گیری	●	●		کاندیداها، حامیان آنها، مجریان و ناظران، رسانه ها	۵۹
رواج برخی رای دادن ها براساس معیارهایی مثل زیبایی صورت کاندیدا، طرز لباس پوشیدن و دیگر جلوه های ظاهری بدون توجه به شایستگی های علمی و تجربی و تحقیق کافی	●	●		کاندیداها، طرفداران، مردم	۶۰
هزینه کردن شخصیت های برجسته دینی، اجتماعی سیاسی و ملی برای پیروزی یا شکست یک جریان سیاسی	●	●		احزاب، مقامات عالی رتبه، مراجع تقلید، رسانه ها، کاندیداها	۶۱
خرید آراء و یا تخلف های دیگر در فرآیند انتخابات به نام کاندیدای رقیب در جهت متهم نمودن رقیب و از میدان به در کردن او	●	●		کاندیداها و حامیان آنها	۶۲
نمود مواردی استفاده از عناوین تحصیلی و کاری جعلی و سرقت صندوق ها و تفرقه های سفید در هنگام انتقال صندوق یا سرقت مهر صندوق	●	●		کاندیداها و حامیان آنها	۶۳
بهره مندی ابزاری از خانم ها متناسب با جو محیط های مذهبی یا بالعکس و با پوششهای خاص مورد نیاز، همچنین استفاده ابزاری از آقایان با ظواهر خاص و تاثیر گذار در محیط های بانوان	●	●		طرفداران و ستادها، کاندیداها	۶۴
نمود مواردی اعلام موضع صریح یا جهت دار به نفع یا علیه کاندیداهای انتخابات در خطبه های نماز جمعه یا فراهم ساختن سخنرانی یا مداحی افرادی به نفع یا ضرر کاندیداها و یا اعلام مواضع حمایتی به نفع یک طرف از طریق تریبون های مشابه مذهبی که علی القاعده باید رویکرد عام داشته باشند.	●	●		ائمه جمعه یا مسئولین یا مداحان که تریبون نماز جمعه ها در دسترس آنهاست و دیگر مقامات عالی که متناسب با جایگاه هر یک ضرورت بی طرفی آنها امری بدیهی است	۶۵
نمود مواردی از بهره مندی برخی کاندیداها از امکانات یا حمایت لفظی نیروهای بسیج و سپاه و بعضا توجه گری های مختلف در این زمینه برای کسب موفقیت در انتخابات	●	●		کاندیداها، مراجع رسمی ذریع، عموم مردم	۶۶
نمود مواردی تهیه طومارهای هدایت گرایانه در محیط هایی مثل نماز جمعه، مسجد و محیط های تاثیر گذار دیگر برای تخریب کاندیداها نزد مراجع رسمی	●	●		کاندیداها، عموم مردم، مسئولین محیط های مزبور	۶۷
طرح شکایت هدفمند به قصد ایجاد جو روانی و تبلیغی علیه مراجع انتخابات علیرغم علم و اطلاع به عدم نقض حق یا عدم سوء جریان	●	●		کاندیداها، رسانه ها	۶۸
سوء استفاده از برخی حساسیت های نظام و جامعه علیه رقیب خود مثل انتساب رقیب به مخالفین نظام یا مخالفین اسلام یا بالعکس انتساب رقیب به خشونت طلبان طالبان و ... بدون مبنای مستند و حقوقی	●	●		جریانهای سیاسی، برخی مقامات، برخی رسانه ها، برخی از قشرهای مردم	۶۹
گرایش به روحیه نفی تلاشهای پیشین در سطوح مختلف و خود یا جریان خود را تافته جدا بافته معرفی کردن	●	●		گروههای سیاسی، کاندیداها، برخی رسانه ها، افرادی از قاطبه مردم	۷۰
رواج دروغ، غیبت، حسد، تهمت و افترا علیه افراد و بسط ردایب اخلاقی دیگر در بین فعالین ستادهای انتخاباتی کاندیداها در قبال رقبای دیگر و برای رسیدن به مقصود	●	●		کاندیداها، حامیان کاندیداها، مردم	۷۱
نشر شایعات و اخبار کذب مربوط به جنبه علنی و عمومی نبودن تجمیع آراء و حضور غیر کامل نمایندگان کاندیداها در روز اخذ رای و عدم حضور آنها در تجمیع آراء	●	●		مراجع اجرایی، نظارتی، احزاب، مردم و کاندیداها	۷۲
امتناع مراجع نظارتی و بازرسی انتخابات از حیث الزام ناظران و بازرسان به تعداد لازم برای شعب اخذ رای و رعایت شفافیت در عملکردها در مراحل مختلف	●	●		مراجع نظارتی و بازرسی انتخابات، کاندیداها، مردم	۷۳

نوع آسیب شناسایی شده	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			منشا آسیب از حیث ارتباط با هر یک از ارکان انتخابات	کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو
	مجازی از مجرای	مجازی از مجرای	مجازی از مجرای		
تهدید به استعفا از جایگاههای رسمی خود در صورت عدم تمکین مراجع انتخابات از نظرات مطروحه آنان	●	●	●	مسئولین سطوح مختلف اعم از شوراها، مقامات اجرایی و ...، رسانه ها از حیث نشر هدفمند	۷۴
تهدید اینکه اگر تأیید صلاحیت نشوند به طرفداران می گویند چنین و چنان کنند یا اگر روند مورد نظر نباشد یا نتیجه حاصله مورد پسند نباشد چنین خواهند کرد.	●	●	●	کاندیداهای انتخابات و بعضا رسانه ها در پخش تهدیدها	۷۵
پخش شایعات و دروغ های متنوع در سطح جامعه برای اهداف انتخاباتی به طرق مختلف	●	●	●	کاندیداهای طرفداران آنها و رسانه ها	۷۶
القای تشریفاتی بودن انتخابات بر خلاف واقعیات و به روشهای مختلف	●	●	●	کاندیداهای طرفداران آنها، رسانه ها، برخی مسئولین ذینفع	۷۷
تحریک اختلافات دینی، مذهبی، قومی زبانی به اشکال مختلف	●	●	●	کاندیداهای، مسئولین، رسانه ها، طرفداران کاندیدها	۷۸
پخش شب نامه های مکتوب تخریبی علیه کاندیدها یا بهره مندی تخریبی و دروغ پراکنانه از فضای مجازی یا وسایل ارتباطی جدید علیه کاندیدهای مشخص یا علیه روند انتخابات و مراجع قانونی	●	●	●	طرفداران، ستادها، احیانا خود کاندیدها	۷۹
ارائه تحلیل های کذب که ممکن است حتی حول یک یا چند خبر واقعی شکل گیرد	●	●	●	کاندیداهای، رسانه ها، مسئولین	۸۰
نمود مواردی بهره مندی از برخی مجاری خارجی برای اعمال فشار بر مراجع رسمی	●	●	●	برخی طرفداران، افرادی معدود از میان جامعه	۸۱
شعارنویسی بر علیه رقیب، مسئولین یا روند انتخابات در خیابان ها و اماکن عمومی	●	●	●	طرفداران و ستادها	۸۲
بی اطلاعی یا کم اطلاعی یا عدم وقوف لازم نسبت به مفاد قوانین و ضوابط انتخابات و حق و تکلیف های ناشی از آنها	●	●	●	مجریان، ناظران، مسئولین عالیرتبه، رسانه ها، کاندیدها، طرفداران آنها	۸۳
تفسیرهای سلیقه ای و جناحی و غیر حقوقی از قوانین و ضوابط انتخابات که بر روند انتخابات سالم تاثیر منفی می گذارد	●	●	●	مجریان، ناظران، مسئولین عالیرتبه، رسانه ها، کاندیدها، طرفداران آنها	۸۴
عدم برخورد قاطع یا غیر گزینشی با متخلفین در فرآیند انتخابات و اعلام فوری و شفاف آن برای آگاهی عموم جامعه در جهت ایجاد تنبه در متخلفین احتمالی آتی	●	●	●	مراجع امنیتی، انتظامی و قضایی	۸۵
نمود مواردی بهره مندی از صدا و سیما یا دیگر رسانه های عمومی و خصوصی برای تقویت یک جریان فکری یا کاندیدهای مشخص و علیه جریان فکری یا کاندیدهای دیگر	●	●	●	مسئولین عالی رتبه، صدا و سیما، مردم، احزاب سیاسی، رسانه ها	۸۶
معمولی و عادی تلقی کردن اهمیت انتخابات و حتی بعضا ایجاد شائبه بر میانی و آثار اصل انتخابات در تفکر اسلامی عدم باور لازم نسبت به حق تعیین سرنوشت و اینکه انتخابات واقعی مهمترین تجلی مردمسالاری و نفی خودکامگی در اداره جامعه می باشد	●	●	●	برخی مردم و محدود نخبگان فکری و طرفداران برخی کاندیدها، برخی صاحب منصبان	۸۷
شیوع این برداشت قابل تامل که انتقاد گریزی و پاسخگو نبودن مجریان و ناظران در قبال عملکرد خود و کم توجهی نسبت به پیشنهادات و راهکارهای ناصحانه و حقوقی در موارد بروز اختلاف نظر استمرار داشته یا حتی رشد یافته است	●	●	●	مجریان و ناظران	۸۸
گرایش نمایندگان و دولتهای مختلف به اینکه قوانین و ضوابط انتخاباتی را بنا به سلیقه و خواسته های خود اصلاح کنند که این امر شائبه نفع طلبی و اصلاح قانون و ضابطه به نفع خود را ایجاد کرده است	●	●	●	مجلس شورای اسلامی، وزارت کشور، شورای نگهبان	۸۹

نوع آسیب شناسایی شده	مرحله بروز آسیب در فرآیند انتخابات			کد تحلیل ریشه و بستر بروز آسیب منعکس در ضمیمه شماره دو
	بازرسی میدانی	بازرسی میدانی	بازرسی میدانی	
طرح موارد قابل تاملی که ادعا شده کاندیداهای حوزه هایی در سراسر کشور به صورت مهندسی شده تایید شده اند و امکان رقابت برای دیگران وجود نداشته و ندارد.	●	●	●	۹۰
غلبه تمایلات احساسی و عاطفی برخی بازیگران عرصه انتخابات به جای عقلانیت و تدبیر و دوراندیشی	●	●	●	۹۱
نمود برخی کارشکنی های عناصر اجرایی و نظارتی بر علیه همدیگر مخصوصا در مواردی که متعلق به جریان های فکری سیاسی متفاوت باشند و تشدید منازعات از طریق رسانه ها و تریبون های حامی طرفین	●	●	●	۹۲
نمود مواردی خروج اطلاعات سازمان های رسمی در مورد عملکرد برخی کاندیداها در آستانه انتخابات یا خروج داده های طبقه بندی شده انتخاباتی در فرآیند انتخابات	●	●	●	۹۳
گرایش به سمت توجه عدم ضرورت رعایت دقیق انتخابات آزاد و منصفانه در برخی افراد و عدم اعتقاد آنان نسبت به اینکه همه امور جامعه لازم است مبتنی بر رای و نظر مردم انجام پذیرد و اینکه شرعا و قانونا نباید در انتخابات سالم و واقعی کوچکترین خدشه ای وارد کرد.	●	●	●	۹۴
تحریک هواداران کاندیداها به تجمع و اعتراض به نتایج انتخابات و احیانا تخریب اماکن عمومی و یا بالعکس تحریک هواداران کاندیداها به تجمع و شادی و جشن در مورد نتایج انتخابات و بر هم زدن نظم عمومی یا ایجاد درگیری با طرفداران رقیب	●			۹۵
طرح مواردی قابل تامل از سوی هر دو جریان سیاسی برجسته کشور که ادعا شده در نتیجه آراء انتخابات به انگیزه های مختلف ولو دینی و ملی دست اندازی شده و یا تقلب فردی حذف یا فردی در لیست منتخبین قرار گرفته است	●			۹۶
نمود مواردی که کاندیداها پس از رای آوردن به فکر خودشان فقط بوده و ولی نعمت های خود را فراموش کرده اند و در زندگی مادی آنها یا وابستگی آنها نیز تحولاتی جدی شکل گرفته است	●			۹۷
بروز مصادیق متعدد بی توجهی یا تاخیر زیاد در پرداخت دستمزد کارکنانی که در فرآیند انتخابات از حیث اجرایی به کار گرفته شده اند	●			۹۸
بروز ذهنیت های قابل تامل بین نخبگان و بخش هایی از جامعه که ابطال آراء یا ابطال انتخابات یک حوزه و یا بالعکس تایید انتخابات توسط مراجع نظارتی، سلیقه ای و با رویکرد تقویت یک طیف فکری تلقی شده است	●			۹۹
عدم همکاری و تشریک مساعی با جریان یا فرد پیروز انتخابات جهت انجام مناسب وظایف خود و حتی متهم نمودن رقیب یا برگزار کنندگان انتخابات در صورت رای نیاوردن	●			۱۰۰

پردازش فشرده‌ای ازداده‌های مربوط به آسیب‌های شناسایی شده در روند انتخابات

مظاهر منفی که در عرصه انتخابات بروز می‌یابند طیف وسیعی را شامل می‌شوند که هم از جهت ماهیت و هم از جهت آثار و هم از حیث منشاء و عوامل ایجاد، تفاوت‌هایی بعضاً اساسی با یکدیگر دارند. با این وجود، می‌توان بر مبنای روش‌شناسی‌های مختلف اقدام به پردازش آنها کرد. در سطور زیر برخی از نکات قابل توجه که می‌توانند راهنمای تدوین اصول ایجابی و سلبی برای پیشبرد رعایت اخلاق در عرصه انتخابات شوند، ارائه می‌شود:

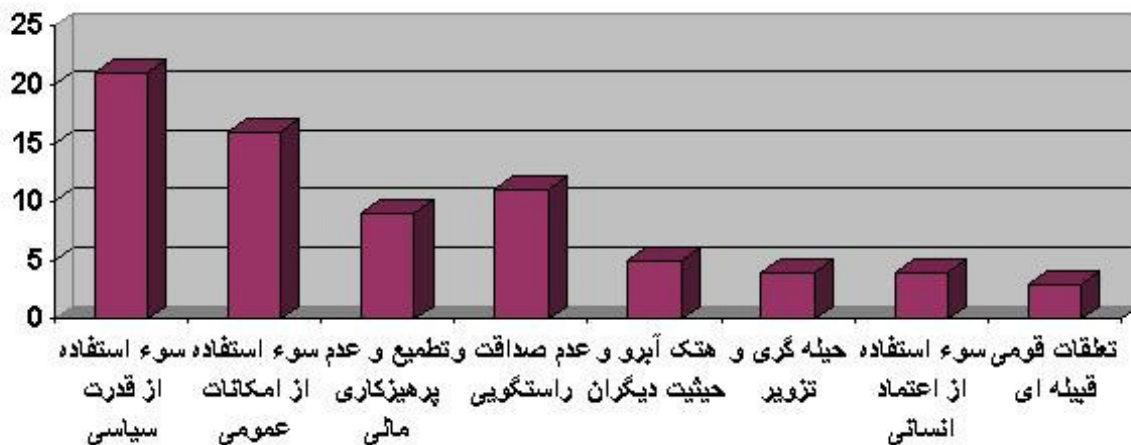
۱. از حیث نوع و ماهیت، برخی از مواردی که به عنوان آسیب در فرآیند انتخابات شناسایی شده‌اند، مصادیقی هستند که هم اینک در قوانین موضوعه کشور ممنوع و جرم تلقی می‌شوند و بر این اساس ضمانت‌اجراه‌های کیفری نیز در مورد آنها وجود دارد که در این قبیل موارد باید تامل کرد؛ چرا با وجود جرم‌انگاری و پیش‌بینی کیفر، باز شاهد وقوع این گونه تخلفات هستیم و چگونه می‌توان با ترویج اخلاقیات درصد وقوع این موارد را کاهش داد؟ برخی موارد در قوانین کشور حکم معین دارند ولی با ابهامات و نارسائی‌های مختلف روبرو هستند که همین امر جای تعبیر و تفسیرهای مختلف را نیز باز می‌گذارد.
۲. برخی از موارد آسیب‌های شناسایی شده در بستر روابط اجتماعی ناسالم و بدون اینکه در قوانین و مقررات لازم‌الاجرای کشور ممنوعیتی متوجه آنها باشد، انجام می‌پذیرد، به علاوه در مورد اینکه ظاهر رفتار ارتكابی از حیث اخلاقی قبیح تلقی می‌شود یا خیر نیز تردید وجود دارد. مثلاً شرکت در جلسه ختم و شادی مردم و بعد از آن استفاده تبلیغی کردن یا شرکت در مراسم مذهبی نهادهای مربوط و مطرح کردن خود و امثالهم مواردی هستند که نظام حقوقی در این زمینه باید‌ها و نبایدهایی ندارد و به عرف و مناسبات اجتماعی مردم با یکدیگر واگذار شده است. نحوه نفوذ اخلاقیات در این موارد نیز قطعاً تفاوت‌هایی با طیف قبلی دارند.

۳. برخی موارد آسیب ها اگرچه در نظام حقوقی تعیین تکلیف نشده اند، ولی در نظام اخلاقی در همان نگاه اول تکلیفش روشن است مثلا بهره مندی ابزاری از خانم ها متناسب با جو محیط های مذهبی یا بالعکس و با پوشش های خاص مورد نیاز یا پخش دروغ های مختلف و ... که در این موارد بالطبع نوع اثرگذاری موازین اخلاقی در روند انتخابات ملاحظات خاص خود را دارد.

۴. هر یک از انواع عناوین آسیب های شناسایی شده، خود مصادیق متعدد و اشکال مختلفی را نیز در بر می گیرند که اگر قرار باشد با لحاظ همه مصادیق جزئی در نظر گرفته شوند فروعات زیادی پیدا می کنند. در عین حال از جهت جوهره غیر اخلاقی نهفته در آسیب ها می توان گزاره های زیر را یادآور شد:

- تعداد بسیاری از آسیب ها مبتنی بر عدم رعایت صداقت و راستگویی و با توسل به دروغ بروز یافته اند (۱۱ مورد از یکصد عنوان)
- تعداد بسیاری از آسیب ها سوء استفاده از اعتماد مردم است (۴ مورد از یکصد عنوان) یا سوء استفاده از امکانات و منابع مالی در اختیار عمومی (۱۶ مورد از یکصد عنوان) یا بهره برداری سوء از قدرت سیاسی که متعلق به مردم است (۲۱ مورد از یکصد عنوان)
- تعداد زیادی از عناوین آسیب ها مبتنی بر منافع مادی و به کارگیری پول و توان اقتصادی است و بهره برداری سوء از نیازهای مردم یا بهره مندی از اشتباهات سیری ناپذیری و ضعف شخصیتی برخی افراد (۹ مورد از یکصد عنوان)
- در برخی موارد حيله گيري و تزوير، جوهره افعال يا ترک فعل های شناسایی شده است (۴مورد از یکصد عنوان)
- در برخی موارد بهره برداری از تعلقات قومی و قبیله ای و احساسات و عواطف مربوطه جوهره آسیب های شناسایی شده را تشکیل می دهند (۳مورد از یکصد عنوان)
- در بسیاری موارد هتک حیثیت و آبرو و شئونات دیگران محور فعل غیر اخلاقی بوده است (۵ مورد از یکصد عنوان)
- در برخی موارد با ارتکاب جرم و اقدامات مسلحانه آسیب هایی متوجه انتخابات می شود

- در برخی موارد غلو و مبالغه جوهره اقدام آسیب رسان افراد در فرآیند انتخابات می باشد
 - خودرایی و خود محوری و تفسیر به رای در بسیاری موارد برجسته است
 - عدم تفاهم و رقابت های منفی بین افراد در جایگاههای مختلف جوهره برخی موارد دیگر از آسیب ها می باشند
 - اسراف و تبذیر در پاره ای از عناوین آسیب ها محسوس است
 - بی توجهی به نظارت خداوند سبحان و دستورات دینی در اکثر موارد وجود دارد
۵. در یک نگاه علت شناسانه، مجموعه آسیب ها برخی معلول ساختارهای اقتصادی، سیاسی، حقوقی، فرهنگی و حتی نحوه تعامل بین المللی می باشند، برخی آسیبها ریشه هنجاری دارند و در حیطه هنجارهای حقوقی یا اجتماعی باید مورد کالبد شکافی قرار گیرند و برخی منشا رفتاری دارند بدین معنا که سوء رفتار فاعل و کارگزار مربوطه باعث شده که چنین مواردی بروز یابند. مواردی نیز منشا چندگانه دارند بدین معنا که به همه یا بخشی از علت های اشاره شده مربوط می شوند. برای اثر بخشی نگرش اخلاق گرا در فرآیند انتخابات این تنوع و علت یابی را نیز لازم است مورد توجه قرار داد.

۶. از یاد نباید برد که اگر چه در خیلی موارد بداخلاقی از ناحیه شهروندان عادی در فرآیند انتخابات صورت می گیرد ولی رفتارهای خلاف اخلاق صاحب منصبان نیز شایسته توجه جدی است و چه بسا اهمیت و اثرگذاری رفتارهای صاحب منصبان به مراتب بیشتر و تخریب کننده تر از شهروندان

عادی باشد. بر همین اساس به طور قاطع می توان اذعان کرد که تا مراکز مختلف رسمی تقید بیشتری به رعایت اخلاق و حقوق مردم و قوانین کشور از خود نشان ندهند نمی توان از مردم عادی انتظار داشت که اخلاقی عمل کنید و به سوی رفتارهای خلاف نروید.

۷. برای رفع بسیاری از آسیب های انتخاباتی لازم است فرهنگ عمومی جامعه ارتقاء یابد و با روش های آموزشی و فرهنگی زمینه ای فراهم شود که شهروندان حاضر به مشارکت در رفتارهای خلاف نشوند و خلاف کاران تحت نظارت عمومی مردم و سرزنش آنها از کار خود پشیمان و دیگر به سمت آن نروند. رشد آسیب های انتخاباتی که ریشه در فرهنگ حاکم رفتاری در جامعه دارد زنگ خطری برای متولیان امور فرهنگی جامعه نیز می تواند به حساب آید تا بررسی کنند که چه اتفاقی افتاده که رذیلت های اخلاقی رفتار حاکم بسیاری از ما شده است و غالباً نیز این خلاف ها را توجیه می کنیم.

۸. برخی از آسیب های انتخاباتی صرفاً محدود به یک مرحله از فرایند انتخابات است ولی بسیاری از آنها در کل فرایند انتخابات جریان داشته و تاثیرگذار هستند که توجه به این مهم نیز در برنامه ریزی های مربوط به رفع بد اخلاقی ها ضروری است.

۹. برخی آسیب های انتخاباتی فردی هستند و کمتر شکل سازمان یافته و نهادینه دارند ولی بسیاری از آسیب های انتخاباتی شکل سازمان یافته و گروهی پیدا کرده که بالطبع هم شناسایی مصادیق و روش های جدید خلاف های اخلاقی مربوطه سخت تر و هم چگونگی رفع و برخورد با آنها مشکل تر می باشد.

۱۰. از آسیب شناسی انجام شده می توان به شکل مطمئن تر و واقعی تر به اصول اخلاقی مورد نیاز نائل شد مثلاً وقتی در موارد متعدد سست شدن اعتقادات دینی و رعایت موازین مربوطه دیده می شود یا عدم صداقت و راستی یک آسیب موجود شناخته شده است باید برای ارتقاء دینداری و معنویت و تحکیم صداقت و راستی تلاش جدی انجام شود یا وقتی موارد مختلفی از رفتارها به عدم پاسخگویی مربوط می شوند لازم است برای تحکیم این اصل برنامه ریزی شود، هم چنین است مواردی که ناشی از بی توجهی به همبستگی ملی یا کرامت انسانی یا پاکدستی و پرهیزکاری مالی و اقتصادی می باشند که در هر مورد برای تحکیم اصول و ارزشهای کلی یاد شده باید تدابیر مختلف بکار گرفت.

تحلیل فشرده ریشه‌ها و بسترهای بروز

آسیب‌های اخلاقی در انتخابات

ضمیمه شماره ۲

منشور اخلاقی انتخابات

اشاره:

پدیده های اجتماعی برخلاف علوم طبیعی معمولاً مبتنی بر متغیرها و عوامل مختلف شکل می گیرند و به همین دلیل برای تحلیل هر پدیده اجتماعی لازم است ابعاد متنوعی مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. رفتارهای بوقوع پیوسته در فرآیند انتخابات نیز در همین چارچوب کلی دارای پیچیدگی ها و ظرافت های خاصی هستند که چه بسا در شناخت بسیاری از ریشه ها و بسترهای شکل گیری آنها نتوان به نتایج قطعی و مسلم رسید و امکان نادیده گرفتن متغیرهای مختلف کاملاً متصور می باشد. علیرغم اذعان به واقعیت یاد شده، در گزارش حاضر تلاش شده تا حتی المقدور بخش های مهم تحلیلی که صاحب نظران مختلف در مصاحبه های انجام شده به آن اشاره کرده اند یا داده های موجود در سازمان ها و نهادهای رسمی و یا آثار منتشره به صورت فشرده مورد بهره برداری قرار گیرند و بدین ترتیب لایه های عمیق تری از شناسایی صرف عنوان آسیب ها را در اختیار ما قرار دهند.

امید است تلاش حاضر زمینه بررسی های عمیق تر و مستندتر در آینده را فراهم آورد و موجبات اتخاذ تدابیر دقیق تر برای رفع آسیب ها را در اختیار همه نهادها و فعالین ذیربط قرار دهد.

کد شماره ۱) طیف کسانی که مرتکب آسیب یاد شده می شوند متنوع است و بر همین اساس ریشه ها و منشاهای تمسک افراد مختلف به سمت این رفتار خلاف نیز متنوع می باشد. برخی از سر نادانی و صرفا رفتارهای احساسی بعضا مرتکب رفتار موضوع کد شماره یک می شوند، برخی از حیث نظری نسبت به پاره ای از آنچه اصول و ارزشها تلقی می شود مشکل دارند و دیدگاههای مخالف آنها موجبات اتخاذ رفتارهای عملی برخلاف اصول و ارزشها را دامن زده، برخی از موضع مخالفت با نظام سیاسی و رویکردهای اپوزیسیونی و یا وابستگی به قدرت های خارجی به سمت ارتکاب رفتار موضوع کد شماره یک می روند. نکته مهم در ارزیابی ریشه ها و بسترهای این آسیب آنست که بین دیدگاههای انتقادی نظری که لازمه آزادی بیان و جزو حقوق شهروندی است با رویکردهایی که در پی نقض اصول و ارزشها و قوانین کشور هستند تفکیک قائل شد چرا که اگر این تفکیک انجام نشود چه بسا بسیاری از نقد و نظرها و دیدگاههای علمی نیز انگ و برچسب خورده و عملا موجبات تقویت رفتارهای لجوجانه و واکنش های نسنجیده را دامن بزنند فلذا از این حیث مسئولیت تشخیص درست برعهده مراجعه نظارتی و قضایی است و مسئولیت آنها را سنگین تر می کند.

کد شماره ۲) گرایش به سمت استفاده ابزاری از هر چیز برای رسیدن به هدف ، منطقی مادی و خلاف موازین اسلامی است که متاسفانه در صورت شیوع این نگرش در صحنه هایی مثل انتخابات خود را به طور برجسته تر نمایان می سازد. اگر مسئولین اجرایی و نظارتی بیطرفی خود را حفظ کنند و مراقب باشند که کسی از کاندیداها از همراهی فیزیکی با آنها سوء استفاده نکند بالطبع زمینه مهم بروز این آسیب رفع می شود و نکته مهم تر اینکه اگر بستر اجتماعی از حیث

سطح فرهنگی و آگاهی های عمومی در حد بالاتری باشد مردم نیز به صرف این گونه همراهی ها حاضر به رای دادن به کسی نمی شوند و مجموعه شایستگی های افراد را مورد ارزیابی و تامل قرار داده و سپس تصمیم می گیرند. این مهم خصوصا در مناطق کوچکتر به طور جدی لازم است مورد توجه قرار گرفته و در فرهنگ سازی ها لحاظ شود. همچنین نقش رسانه ها در توجه به ظرایف چگونگی پیشگیری از این آسیب حائز اهمیت است.

کد شماره ۳ اگر مجاری مختلف فرآیند انتخابات از جمله مرحله بررسی شرایط داوطلبان، از حیث قانون شفاف و نهادها و سازوکارهای مربوطه بدرستی و به نحوی که اقناع عمومی جامعه را در پی داشته باشد، عمل کنند و قانونمندی و حق محوری ملاک عملکردها باشد نیازی به چانه زنی و لابی پیش نمی آید ولی بالعکس اگر مجاری مربوطه غیر شفاف باشند و به نحوی عمل شود که گویی امتیازی به مردم می دهیم که بتوانند کاندیدا شوند طبیعتا در این فرایند بسترهای واسطه گری و چانه زنی شکل می گیرد و ممکن است بسیاری از لابی ها و نتایج حاصله برخلاف حق و عدالت باشد. نکته دیگر اینکه در چنین بستری است که ذهنیت عمومی جامعه نیز اکثرا این تلقی را پیدا می کنند که با واسطه و رابطه و بده بستان های مختلف است که می شود امتیازاتی به دست آورد و در غیر این صورت در حاشیه قرار می گیریم. نکته تحلیلی مهم دیگر این که علیرغم حاکمیت قانون و شفاف بودن همه مجاری اجرای قانون در فرآیند انتخابات، در همه کشورها بالاخره مذاکره و تعامل مردم با نهادهای رسمی و یا اجزاء نهادهای رسمی با یکدیگر امری طبیعی است و این حد از تعامل منطقی برای اجرای قانون را نباید امری منفی تلقی کرد و یا به سمت رویکردهای خشک و غیر قابل اجرا حرکت نمود.

کد شماره ۴) عدم حاکمیت قانون و عدم احترام به حقوق دیگر انسانها در بسیاری مواقع این زمینه را فراهم می سازد که انسان به خود حق دهد یا از سر بی توجهی دقت نکند که با رفتار خود از جمله تجمع در معابر عمومی حقوق دیگران را نقض می کند. عدم فرهنگ سازی لازم در این زمینه خود باعث می شود که به محض جمع شدن چند نفر در معابر عمومی افراد بسیاری از سر کنجکاوی یا هیجان مربوطه در جمع مزبور حاضر شوند و بدین ترتیب ازدحامی شکل گیرد که نظم و آسایش عمومی را مخدوش و بعضا موجبات صدمه به اموال عمومی را نیز فراهم آورد. تعبیه کردن محل های مشخص برای تجمع های تبلیغی تا طرفداران کاندیداها بتوانند احساس و هیجان خود را تخلیه کنند و هم چنین نظارت دقیق و به موقع و پیشگیرانه مراجع ذیربط از جمله عوامل مهمی هستند که می توانند از بروز تجمع های خلاف قانون موضوع کد یاد شده جلوگیری کنند و نکته آخر اینکه هر چه مردمسالاری در کشور تحکیم شود و مردم، مسئولین و اموال عمومی و قوانین و ضوابط حاکم را متعلق به خود بدانند بالطبع خود از هر گونه اقدام خلاف از جمله موضوع کد یادشده پرهیز خواهند نمود.

کد شماره ۵) بستر شکل گیری این آسیب همانند کد شماره دو می باشد که همگان در پی رسیدن به هدف با استفاده ابزاری از هر وسیله ای می شوند و عدم صداقت و راستی به حدی می رسد که حتی ابراز همدردی با مصیبت دیدگان نیز وسیله ای برای سوء استفاده قرار می گیرد. فرهنگ سازی لازم در این زمینه برای اینکه کسی نتواند از عواطف و احساسات پاک مردم سوء استفاده کند و خود مردم نیز در این زمینه هوشیاری لازم را داشته باشند و در عین حال نسبت به هر ابراز همدردی نیز بدبینانه برخورد نکنند، تا حد زیادی بستر شکل گیری و یا اثرگذاری این آسیب را

رفع می نماید. ضمناً نفس وجود فرهنگ نامناسب برگزاری جلسات پرخرج به عنوان جلسه ختم و شب هفت که معمولاً سعی می شود تا در رقابت با دیگران عقب نمانند خود زمینه ای را فراهم می آورد که برخی کاندیداها در چنین جلساتی شرکت و اهداف خود را پیگیری کنند حال آنکه اگر هزینه های مربوطه خرج امور عام المنفعه و نیازمندان شود برای شادی روح مرحومان نیز مفیدتر است.

کد شماره ۶) استفاده از دروغ و روشهای غیر صادقانه در بستری رشد و خریدار پیدا می کند که صداقت و راستی ارزش حاکم و نهادینه نباشد. هم چنین در مواردی تبعیض های موجود بین طبقات خاص اجتماعی یا بین جریان های سیاسی بستری را فراهم می آورد که فرد یا افرادی با انتساب به طبقه خاص یا جریان خاص در صدد بهره مندی از امتیازات مربوطه برآیند و نکته آخر اینکه عدم شفافیت مخصوصاً در بین فعالین حزبی و کسانی که کاندیدای انتخابات می شوند بستری را فراهم می کند که افرادی از این فضا سوء استفاده و با انتساب خود به جریان ها یا گروههای اجتماعی مختلف درصدد بهره برداری های متنوع برآیند.

کد شماره ۷) عدم پابندی رسانه ها به فهم و شعور مردم و یا عدم توجه به منافع ملی و ضرورت تحکیم قانون گرایی در کشور در مواردی باعث می شود که با تیتراهای خاص که بیشتر اهداف فردی و گروهی مد نظر است مخاطب خود را از تصمیم گیری منطقی خارج سازند فلذا در این زمینه آموزش حرفه ای دست اندرکاران رسانه ها و تقویت رویکرد احترام به منافع و مصالح ملی به جای اهداف جزئی تا حد زیادی می تواند موجبات رفع آسیب یاد شده را فراهم آورد. همچنین

ارتقاء آگاهی های عمومی مردم به نحوی که با یک تیتراژ خاص یا گزارش خاص غیر واقع، تعادل تصمیم گیری و اتخاذ تدبیر مناسب خود را از دست ندهند رافع بخش مهمی از اثرگذاری آسیب مزبور است و در نهایت اینکه جریان آزاد و قانونمند اطلاعات و گسترش رسانه ها و مجاری خبری مختلف بهترین امکان را فراهم می آورند که مردم از طرق مختلف اخبار واقعی را کسب کنند و این طور نباشد که در فضای بسته یک تیتراژ خاص یا برنامه رسانه ای معین بتواند آرامش جامعه را به هم بزند.

کد شماره ۸) ریشه و بستر شکل گیری یا تقویت آسیب موضوع این کد همانند آسیب های شماره ۲ و ۵ می باشد.

کد شماره ۹) ریشه و بستر اصلی همانند مورد قبلی است که رویکرد استفاده ابزاری برای رسیدن به هدف شیوع و عمومیت پیدا کرده است.

کد شماره ۱۰) بهره گیری ابزاری از توان اقتصادی و یا اعمال نفوذها برای جلب آراء مرتبترین مراکز مذهبی تفریحی، ورزشی و ... هم نشانگر وجود فضای ناسالم روابط مالی و اقتصادی و هم بیانگر استفاده از اهرم نفوذ و رابط بازی در وضعیت فعلی و پیشینه روابط اجتماعی و سیاسی می باشد. عدم شفافیت در چگونگی تامین هزینه های بسیاری از مراکز یاد شده و عدم نظارت قانونمند و نهادینه شده بستری را فراهم می آورد که افراد بتوانند با مقاصد مختلف اثرگذاری داشته و استفاده ابزاری نمایند. سست شدن پایبندی های دینی و ارزشی در برخی افراد، باعث شده که به

خود اجازه دهند حتی از مراکز دینی نیز برای رسیدن به اهداف زودگذر بهره برداری ابزاری نمایند که لازم است در این زمینه تلاش مناسب جهت تقویت تقیدهای دینی و ارزشی و خلوص و پاکی مربوطه انجام شود.

کد شماره ۱۱) جابجایی های هدفمند برخی مسئولین ادارات یا عملکردی که این شائبه را دامن می زند عمدتاً به حیطة عمل مسئولین مربوط می شود که لازم است برای رفع این آسیب تدابیر جدی در جهت قانونمندتر ساختن جابجایی مسئولین و نظارت لازم بر عزل و نصب ها انجام پذیرد و با متخلفین بدون تبعیض برخورد شود تا کسی به خود اجازه ندهد که اختیارات مدیریتی را در جهت اهداف خاص گروهی و باندى بهره برداری نماید.

کد شماره ۱۲) در جامعه وقتی حریم خصوصی افراد حرمت و برجستگی خاص نداشته باشد و افراد و نهادها به خود اجازه دهند که به بهانه های مختلف در حریم خصوصی دیگران مداخله نمایند و حمایت های قانونی لازم از حریم خصوصی وجود نداشته باشد یا برخورد لازم با مداخله گران در حریم خصوصی صورت نگیرد و افکار عمومی نیز اهمیت حریم خصوصی را در نیابد و تفکیک بین حریم خصوصی افراد و عرصه عمومی امری ضروری تلقی نگردد بالطبع هر گونه کاوش و خبررسانی راجع به حریم خصوصی جذابیت خواهد داشت و حتی شغلی نان و آب دار نیز برای برخی افراد خواهد شد. فلذا لازم است در کنار فرهنگ سازی لازم، قوانین و مقررات مناسبی نیز در این زمینه در اجرای اصول ۲۲ و ۲۵ قانون اساسی تصویب و همه نهادها و سازمانها مقید به رعایت آن شوند و با متخلفین به شدت برخورد شود. هم اینک در این زمینه طرحی در

مجلس شورای اسلامی مطرح بررسی است که البته قبلا به صورت لایحه از سوی دولت وقت به مجلس ارائه شده بود.

کد شماره ۱۳) برخی اشکالات در قوانین موجود کشور از جهت پاسخ دهی به ابعاد مختلف مسائل تبلیغات انتخابات، نبود نظارت های مناسب و نداشتن امکانات نهادهای نظارتی برای اعمال نظارت های فراگیر و پیشگیرانه، هم چنین رد صلاحیت در دقائق نود انتخابات جملگی بستری را فراهم می آورند که این آسیب بروز یابد و مردم نیز معمولا در روز رای گیری لیست های نهایی الصاق شده به دیوارهای محل رای گیری را مطالعه نمی کنند که بالطبع ممکن است خیلی افراد به فردی رای دهند که رد شده و همچنان به تبلیغات خود ادامه داده است.

کد شماره ۱۴) عدم پایبندی به منافع ملی از سوی کاندیداها، تقویت روحیه دروغگویی و فریب دهی مردم برای کسب رای، پایین بودن سطح آگاهی مردم برای سنجش صحت و سقم ادعاهای کاندیداها و وعده های مختلفی که مطرح می نمایند، گسترش روحیه سیاه نمایی و بزرگتر کردن مشکلات و نفی کسانی که در گذشته خدمت کرده اند برای رسیدن سریعتر به مجاری قدرت، نبود احزاب قوی و سازمان یافته که کاندیداها قبلا در قالب این تشکل ها توان و مهارت خود را نشان داده و پس از سالها تجربه در سطح عمومی جامعه برنامه ها و توانایی های خود را واقع گرایانه عرضه کنند، جملگی بستری برای بروز آسیب یاد شده فراهم آورده است.

کد شماره ۱۵) برخی از شرایط قانونی نامزدهای انتخابات اگر در سطح جامعه پذیرش عمومی نداشته باشد یا از حیث حقوقی محل ایراد اهل فن باشد بالطبع این زمینه را فراهم می آورند که برخی با رد آنها برای خود مقبولیت پیدا کنند و شیوع رویکرد ابزاری، این زمینه را فراهم می آورد که نامزدی پس از تایید صلاحیت نزد مردم وانمود کند که من فلان شرط قانونی را قبول ندارم تا مردم به وی رای دهند. اصلاح قوانین و انطباق مفاد قوانین با معیارهای حقوقی و وجدان عمومی جامعه رافع بستری است که برخی افراد رویکردهای مزورانه را مبنای جذب رای مردم قرار دهند. ارتقاء آگاهی های عمومی در این زمینه نیز از جمله اولویت ها برای رفع آسیب یاد شده است.

کد شماره ۱۶) عدم تقید مسئولین مختلف از نهادهای سیاسی، قضایی، نیروهای مسلح، نظارتی و ... برای حفظ بی طرفی در انتخابات و اظهار نظرهای جهت دار آنها با تصویب قوانین مختلف ممنوع کننده و برخورد مجاری رسیدگی کننده به تخلفات کاهش می یابد ولی مهمتر از ضمانت اجراهای حقوقی، تقویت اعتقاد به لزوم بی طرفی از عالیتین سطوح تا سطوح پایین اثرگذاری، امری ضروری است که این مهم نیز با تقویت دینداری و ترویج فرهنگ رعایت حقوق مردم و ارتقاء نظارت های مردمی بر اینکه مسئولین از حدود قانونی تخطی نکنند، تامین می شود.

کد شماره ۱۷) در صورتی که رد صلاحیت ها شائبه های مختلفی را در برداشته باشد افکار عمومی مستعد خواهد بود که واکنش هایی از خود نشان دهد و در این موارد برخورد نسنجیده مراجع قانونی چه بسا واکنش ها را شدیدتر یا پیچیده تر کند. برای رفع این بستر مستعد رفتارهای خلاف اخلاق، لازم است فرآیند بررسی شرایط داوطلبان دقیق تر، شفاف تر و به دور از هر گونه

شائبه فردی و جناحی باشد تا امکان سوء استفاده برای هیچ کس فراهم نشود. به علاوه کار فرهنگی در سطح جامعه برای اینکه افراد نتوانند از احساسات و عواطف مردم سوء استفاده کنند و مظلوم نمایی نمایند نیز ضروری است. نظارت لازم قانون بر عملکرد ستادهای کاندیداها و ارتقاء آموزش های قانونی از جمله بایسته های دیگر رفع بستر آسیب مزبور است.

کد شماره ۱۸) مشکلات ساختاری اقتصادی در سطح کشور و گسترش بیکاری جوانان بستری را فراهم ساخته که برخی نهادهای خصوصی مرتبط با کاندیداها با وعده اشتغال افراد رای آنها را برای فرد مورد نظر کسب کنند. در واقع عوامل اقتصادی و عدم اهتمام شهروندان نیازمند اشتغال به اهمیت رای و حضور در انتخابات و آثار آن بر آینده کشور، موجبات شکل گیری آسیب یاد شده را فراهم می آورند که لازم است برای رفع هر یک از این بسترها و ساختارها فکری اساسی انجام شود. همچنین تدوین ضوابط و مقررات قانونی ممنوع کننده این گونه رفتارها نیز می تواند مانع بروز آسیب باشد.

کد شماره ۱۹) عدم پایبندی به مصالح ملی، عدم توجه به قوانین و مقررات کشور، اعتقاد به اینکه به هر وسیله ای می توان به هدف نائل شد، وجود سلاح های غیر مجاز در برخی مناطق کشور، عدم کار فرهنگی لازم در برخی مناطق کشور برای تعمیق بردباری و نقد پذیری در روابط اجتماعی و وجود برخی سنت های بومی غلط و تقسیم بندی های قومی و قبیله ای دست به دست هم می دهند تا معدود افرادی با خشن ترین روشهای ممکن به مخالفت با رقیب خود برآیند. برخورد

پیشگیرانه از سوی مراجع مسئول و اجرای مستمر قانون و تعامل با شخصیت های ذینفوذ در مناطق قومی و قبیله ای از ضرورت های مورد نیاز برای رفع آسیب یاد شده به نظر می رسد.

کد شماره ۲۰) نبود شفافیت لازم در نظام بانک های کشور و چگونگی وام دهی و تسهیلات بانکی موجبات رشد برخی واسطه گری ها و رانت خواری ها را فراهم آورده که بعضا در فرآیند انتخابات نیز خود را در برخی مناطق نشان داده است به علاوه مشکلات اقتصادی مردم باعث شده که از برخی وعده ها و واسطه گری ها استقبال کنند.

کد شماره ۲۱) عدم پایبندی به رعایت حقوق همدیگر و غلبه برخی تعصب های قومی و قبیله ای باعث می شود که در برخی مناطق کشور بعضا طرفداران کاندیدایی فضا را برای کاندید دیگر محدود نمایند که برای رفع این بسترها فرهنگ سازی عمومی، نظارت جدی قانونی و برخورد با متخلفین و فراهم سازی امکانات و تسهیلات یکسان برای بهره مندی همه کاندیداها در فرآیند تبلیغات از جمله اولویت ها به نظر می رسد.

کد شماره ۲۲) عوامل و ریشه های همانند مورد قبلی بستر ساز شکل گیری آسیب موضوع کد حاضر است.

کد شماره ۲۳) برابر گزارشات رسمی در برخی مناطق کشور نمونه هایی یافت شده که افراد متعلق به اقلیت های قومی یا مذهبی با ذهنیت های مختلف از جمله احساس تحت ظلم قرار گرفتن یا

اعتماد به محافل بیرونی کمک‌هایی را جذب کرده‌اند تا بتوانند در انتخابات به نتایج مورد نظر نائل آیند. گسترش فرصت‌های برابر برای همه شهروندان در اقصی نقاط کشور جهت بهره‌مندی از حمایت‌ها و امکانات قانونی، تقویت دوستی و همبستگی بین همه اقشار جامعه، تقویت حسن وفاق و همدلی در عین احترام به تنوع و تکثر، بستر شکل‌دهنده آسیب‌یاد شده را رفع می‌سازد و چه بسا نیازی به برخورد‌های امنیتی و پلیسی نیز پیش نیاید اگر چه به هر حال شایسته است موارد قابل قبول و غیر قابل قبول جذب هر نوع کمک بیرونی در قوانین و مقررات کشور تعریف و تعیین تکلیف شود.

کد شماره ۲۴ بی توجهی عمومی نسبت به رعایت حقوق هم‌دیگر، کم‌توجهی نسبت به عوامل مختلفی که محیط زیست را آلوده و به آن صدمه وارد می‌سازند، اشکالات متعدد در قوانین مربوط به تبلیغات از جمله در اماکن و معابر عمومی، نبود نظارت‌های لازم، نداشتن امکانات مناسب از سوی مراجع قانونی برای اعمال نظارت موثر، عدم اتخاذ تدابیر شایسته برای اینکه به جای نصب عکس‌ها بر در و دیوار منازل مردم کاندیداها بتوانند به نحو موثر خود را به مردم معرفی کنند از جمله عوامل بسترساز آسیب‌یاد شده می‌باشند.

کد شماره ۲۵ شکاف بین دولت و ملت بعضاً عامل مهمی است که افرادی بتوانند نزد مردم وانمود کنند از ناحیه مراجع رسمی تحت فشار هستند و همین امر بر محبوبیت آنها بیفزاید، فلذا تقویت روابط دولت و ملت و شفاف‌سازی هر چه بیشتر اداره امور این فرصت را از سوء استفاده‌گران می‌گیرد که با مظلوم‌نمایی بتوانند توجه مردم را به خود جلب و بدین طریق رای جمع

آوری نمایند. برخورد قاطع با هر گونه خدشه واقعی به امنیت کاندیداها یا هر گونه تهدید در این زمینه نیز بستر موثری را فراهم می آورد که اطمینان عمومی نسبت به اینکه حمایت قانونی از همه بدون توجه به افکار و اندیشه ها و طیف سیاسی آنها اعمال می شود، تقویت گردد.

کد شماره ۲۶) نبود ساختارهای مناسب حزبی که کاندیداها در فرآیند مربوطه رشد کرده و توانایی های تخصصی خود را نشان دهند، به علاوه نبود برنامه محوری در فعالیت کاندیداها، شیوع دروغ گویی و عدم صداقت در سطح رفتار عمومی به عنوان معضل اخلاقی، انتظارات نسنجیده و غیر علمی خیلی از شهروندان و این توقع که افراد می توانند به ناگهان تحولات اساسی در امور کشور ایجاد کنند جملگی موجب می شوند که کاندیداهایی بتوانند با غلو و اغراق گویی توجهات را به خود جلب کرده و رای بدست آورند.

کد شماره ۲۷) مبانی و بسترهای آسیب قبلی در مورد آسیب کد حاضر نیز ساری و جاری است با این توضیح اضافی که بعضا در آسیب حاضر از اعتقادات دینی مردم نیز سوء استفاده می شود و با ظاهر سازی های اعتقادی سعی می شود هدف مورد نظر تامین شود.

کد شماره ۲۸) وجود نگرشهای متحجر در مقوله حقوق زنان و یا واکنش های افراطی به برخی مطالبات نسنجیده فعالین زنان، شیوع رویکرد مردسالارانه در بسیاری از مناطق کشور، عدم توجه به کرامت انسانی آحاد جامعه از جمله بانوان، عدم توجه به مبانی فقهی و سیاسی بنیانگذار انقلاب در مقوله زنان، برجسته ساختن برخی از ضعف های زنانی که مسئولیت های اجتماعی برعهده گرفته

اند، برخی اشکالات در قوانین و مقررات کشور، عدم توجه احزاب به ضرورت تقویت جایگاه زنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور در اداره امور، جملگی عواملی هستند که بسترساز آسیب یاد شده می شوند.

کد شماره ۲۹) نبود احزاب قوی و شفاف و شناخته شده که در طول سال به صورت تخصصی فعالیت نمایند و هم چنین عدم شفافیت فعالیت تشکل ها و نهادهای مدنی مختلف و نبود بسترهای حقوقی و سیاسی اجتماعی لازم برای حمایت از فعالیت همه تشکل های خودجوش مردمی موجب شده که در زمان انتخابات شاهد بروز هویت های غیر واقعی و یک شبه ایجاد شده باشیم که سعی در جهت دهی به تصمیم مردم دارند. ارتقاء آگاهی های عمومی نیز در این حیطه رافع آسیب یاد شده می باشد. رسانه ها نیز در این حیطه وظیفه سنگینی دارند که از برجسته سازی عناوین بی محتوا به عنوان حزب و تشکل خودداری ورزند.

کد شماره ۳۰) سوء استفاده برخی مراکز رسمی از ارتباطات سازمانی با افراد تحت پوشش، مشکلات معیشتی مردم و برآورد آنها از منافع مادی که می توانند به دست آورند، بی توجهی به اهمیت رای و انتخابات و ضرورت مشارکت هوشمندانه، نبود نظارت های موثر بر عملکرد سازمانهای مختلف تا از برگزاری گردهمایی های هدفمند و هزینه کردهای بیت المال قبل از شروع رسمی انتخابات جلوگیری شود از جمله زمینه های شکل گیری آسیب یاد شده می باشند. برخی مصاحبه شوندگان بر این باور بوده اند که مقامات عالیه کشور نیز در این زمینه معمولاً اغماض نشان داده و همین سکوت یا اغماض نیز زمینه استمرار بسترهای آسیب ساز را فراهم تر ساخته و

گاه توجهات مختلف نیز برای آن ارائه شده مثلا گفته شده که این کارها برای افزایش اصل مشارکت مردم انجام شده است.

کد شماره ۳۱) نبود نظارت های لازم بر منابع مالی در اختیار مدیران سازمان ها و نهادها، عدم تقید و پایبندی به مبانی دینی و شرعی، شیوع روحیه فرصت طلبی، ارتباطات ناهنجار و غیر شفاف در چارچوب گرایشات جناحی و حزبی، نبود قوانین موثر که در قبال هزینه کردهای موضوع آسیب اشاره شده تعیین تکلیف کرده باشند، ساختار اقتصادی کشور و اتکای به نفت و اینکه سازمانها و نهادها بودجه های خود را عمدتا از منابع فروش نفت تامین و نیاز چندانی به مشارکت مردمی ندارند فلذا امکان هزینه کردهای آنان نیز خیلی وسیع تر است از جمله عواملی هستند که بستر ساز آسیب مورد اشاره می باشند.

کد شماره ۳۲) آسیب مورد اشاره شبیه سوء استفاده مورد قبلی است که شکل سوء استفاده آن فرق می کند و موقعیت سیاسی و رسمی باعث شده که اقدام کنندگان بتوانند فرصت بهره برداری فردی یا جناحی را پیدا کنند. تقید نخبگان فکری و یا نمایندگان وقت به اینکه دعوت های جهت دار را پاسخ ندهند و فرصت رقابت برابر را از دیگر کاندیداها سلب نمایند نیاز به فرهنگ سازی و ارتقاء رعایت ارزشهای اخلاقی در جامعه دارد.

کد شماره ۳۳) گسترش روحیه اسراف و تبذیر و عدم توجه به تذکرات شرعی و تجربیات مدنی دیگر ملتها باعث شده که در زمینه های مختلف شاهد اتلاف منابع و ریخت و پاش باشیم که این

معضل در عرصه انتخابات نیز به وفور دیده می شود. یافتن راهکارهای قانونی برای جلوگیری از اسراف، فرهنگ سازی مناسب از کودکی و در نظام آموزشی برای جلوگیری از اسراف، معرفی مسرفین به عنوانی کسانی که اقدام منفی انجام داده اند و بالعکس معرفی افراد شایسته و اتخاذ تدابیر و راهکارهای متعدد دیگر ضروری است تا بتوان بستر اسراف را در جامعه ایران برچید.

کد شماره ۳۴) نگرش فرصت طلبانه به موقعیت های برآمده از انتخابات، وجود برخی اشکالات در قوانین انتخابات به نحوی که کاندیداتوری را برای همگان بدون توجه به شاخص های علمی و تجربی مورد نیاز فراهم ساخته، سست شدن احترام به موازین شرعی درخصوص اینکه اگر فرد شایسته تر از انسان برای قبول مسئولیتی وجود داشته باشد پذیرش آن مسئولیت اشکال شرعی دارد، نبود حاکمیت شایسته سالاری در عرصه های مختلف اداره امور جامعه و این تلقی که در خیلی از جایگاهها به صرف ارتباطات حزبی، گروهی و امثالهم افرادی نشسته اند که صلاحیت ندارند، نبود احزاب قوی و فعال که کادر سازی درست انجام دهند و شایسته ترین ها را معرفی کنند از جمله عوامل مهم بستر ساز آسیب مورد اشاره می باشند.

کد شماره ۳۵) یکی از مواردی که در برخی مصاحبه ها و اظهار نظرها مطرح شده این بوده که مراجع اختصاص دهنده بودجه به مجریان و ناظران انتخابات با رویکرد جناحی و تعلقات مربوطه تقسیم بودجه کرده اند به نحوی که مراجع مورد نظر بسط و امکانات بیشتری داشته باشند. در صورت پذیرش این گزاره طبیعتاً لازم است مقامات تصمیم گیرنده اعم از مجلس شورای اسلامی یا بخش مدیریت و برنامه ریزی ریاست جمهوری و مراجع نظارتی مربوطه اعم از دیوان محاسبات

یا سازمان بازرسی کل کشور تدابیری اتخاذ نمایند که چنین رویکردهایی به هیچ عنوان نمود پیدا نکند.

کد شماره ۳۶) شفاف شدن شرایط حضور داوطلبان، پابندی مراجع رسیدگی کننده در فرآیند بررسی صلاحیت ها به رعایت قانون، امکان تظلم خواهی موثر هر کس که مدعی باشد حقوقش نقض شده و برخورد قاطع با هر مرجعی که حقوق مردم را نقض کرده باشد از جمله اقدامات ایجابی هستند که می توانند بستر بروز آسیب یاد شده را مرتفع سازند. همچنین لازم است تدابیری اتخاذ شود که از شایعات مربوطه نیز جلوگیری شود چرا که ممکن است برخی برای رسیدن به اهداف خود اخبار کذبی در این زمینه پخش نمایند.

کد شماره ۳۷) شفاف سازی قوانین مربوط به مراجع ذیصلاح پاسخ دهی به استعلامات در روند بررسی صلاحیت ها، آموزش مراجع قانونی مسئول به رعایت دقیق قانون و پرهیز از هر گونه اظهار نظر خارج از صلاحیت، تقید مراجع رسیدگی کننده به پاسخ های استعلام در مورد اینکه به جز نص قانون دیگر مطالب منعکسه مبنای تصمیم گیری قرار نگیرد، اعلام هر مورد استناد به پاسخ های استعلامات به فرد ذیحق تا بتواند اعتراض خود را نزد مراجع قانونی مطرح نماید، رسیدگی جدی مراجع رسیدگی کننده به اعتراضات، جملگی مواردی هستند که در صورت انجام می توانند بستر وقوع آسیب یاد شده که بعضا مناقشات زیادی نیز در کشور برانگیخته را رفع نمایند.

کد شماره ۳۸) حاکم بودن فرهنگ پنهان کاری و حرکت به نحوی که بتوان متناسب با میل مخاطب یا فضای حاکم خود را نشان داد و یا به تعبیر عامیانه تر طوری حرکت کرد که نه سیخ بسوزد و نه کباب موجب شده که خیلی از کاندیداها از بیان شفاف نظرات و دیدگاهها و برنامه های خود اجتناب ورزند و بیشتر به کلی گویی پردازند، در مواردی افراد غیر شایسته و غیر توانمند نیز طبیعتاً حرفی برای گفتن ندارند که در این قبیل موارد نیز از ارائه برنامه دقیق خبری نیست، نبود شایسته سالاری برای رسیدن به مناصب مختلف، عدم وجود احزاب قوی و فعال که برنامه های مختلف اداره کشور را ارائه کنند، عدم مطالبه مردم از کاندیداها که برنامه دقیق و واقع بینانه برای اجرای وظایفی که قرار است برعهده بگیرند ارائه نمایند جملگی از عوامل بسترساز آسیب یاد شده می باشند.

کد شماره ۳۹) بروز این آسیب در بستری شکل می گیرد که ضمن شماره های ۳۱ و ۳۲ مورد اشاره قرار گرفت. فقط در اینجا عاملین و مرتکبین از نام فرهنگ و کار فرهنگی و احیانا تصاویر برخی بزرگان نظام و اظهار نظرهای آنان نیز ممکن است برای اهداف خاص خود استفاده نمایند.

کد شماره ۴۰) مشکلات اقتصادی مردم و عدم اهتمام به جایگاه رای و انتخابات و یا در مواردی عدم یافتن کاندیدای شایسته و در عین حال اضطرار معیشتی موجب شده که افرادی نسبت به ارتکاب این خلاف اقدام نمایند. بازبینی قوانین انتخاباتی در این زمینه و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و تقویت اقدامات فرهنگی ارتقاء دهنده سطح آگاهی مردم و تقویت نظرات فقهی و دینی مربوط به

منع این امور نیز از جمله اولویت هایی هستند که برای رفع بستر شکل دهنده آسیب یاد شده مناسب به نظر می رسند.

کد شماره ۴۱) وجود برخی اشکالات قانونی در مورد نحوه انتخاب اعضاء حاضر در صندوق های رای، برخی ضعف ها در نظارت بر عملکرد حاضرین در شعب اخذ رای، سیستم رای دهی سنتی که خود زمینه برخی خلاف ها را فراهم می آورد، بیسوادی رای دهندگان یا تاثیر پذیری برخی از شهروندان از اینکه ممکن است با اظهار نظر فردی در محل اخذ رای به سمت خاصی جهت گیری پیدا کنند حال آنکه علی القاعده باید بررسی ها را قبلا انجام داده و کاملا مبتنی بر دلیل و شناخت تصمیم به رای دهی گرفته باشند، عدم برخورد قاطع با مواردی که مرتکب تخلف یاد شده گردیده اند و اطلاع رسانی شفاف در این زمینه، جملگی عواملی هستند که زمینه بروز تخلف یاد شده را فراهم می آورند.

کد شماره ۴۲) عدم پایبندی به رعایت قوانین و بی پروایی نسبت به ارتکاب جرم، شیوع نگرش رسیدن به هدف با هر وسیله، گسترش برخی رقابت های ناسالم و بی توجه به منافع ملی و دایر مدار حق محوری و انصاف، حصول برخی درآمدهای اقتصادی برای متخلفین مرتکب خلاف یاد شده و وجود برخی قابلیت های فنی سوء استفاده از اسناد هویتی در اختیار مردم، عدم اطلاع رسانی شفاف و موثر در موارد برخورد با متخلفین و مجرمین مربوطه از جمله محورهای بستر ساز جرم یاد شده باشند.

کد شماره ۴۳) ترویج دروغ‌گویی و استفاده از هر وسیله برای رسیدن به هدف، سست شدن رقابت‌های جوانمردانه و توأم با انصاف، بی‌توجهی به وفاق و همدلی عمومی موجبات بروز این گونه آسیب‌ها و روش‌های خلاف را فراهم آورده‌اند.

کد شماره ۴۴) اشکالات در امکانات و روشهای مورد استفاده برای رای‌دهی مردم و مواردی که در کد شماره ۴۲ اشاره شد زمینه بروز آسیب یاد شده را فراهم آورده‌اند.

کد شماره ۴۵) انتخابات و رای‌دهی در بسیاری از کشورهای جهان نمود حق و تکلیف است بدین معنا که شهروندان با رای خود هم از حقوق اجتماعی‌اشان بهره‌مند می‌شوند و هم به تعهد ملی یا محلی‌اشان برای مشارکت در اداره امور عمل می‌کنند. بر همین اساس در برخی کشورها ترک این تعهد و تکلیف ملی بدون داشتن عذر موجه حتی در قوانین و مقررات مربوطه آثار انضباطی نیز در پی دارد. در عین حال امری عقلانی و منطقی و از حیث حقوقی پذیرفته شده است که اگر در کشوری انتخابات آزاد و منصفانه نباشد مردم بتوانند به طور مسالمت‌آمیز واکنش نشان دهند. ارتقا آگاهی‌های عمومی در مورد حق و تکلیف یادشده به طور طبیعی همگان را نسبت به اتخاذ اقدام اخلاقی شایسته و درک مصالح ملی رهنمون می‌سازد. نقش رسانه‌ها و فعالین سیاسی در طرح دیدگاههای درست و پرهیز از رویکردهایی که عمدتاً بدون توجه به منافع ملی و مصالح کشور و بر مبنای خودخواهی و خودرایی ظهور و بروز می‌یابند در رفع آسیب یاد شده حائز اهمیت زیاد است. نکته آخر آنکه نهادهای مسئول همواره باید به نحوی عمل کنند که حداکثر

مشارکت از سوی مردم فراهم شود و مردم در فرآیندی ارادی و متفکرانه انتخاب مورد نظر خود را انجام دهند.

کد شماره ۴۶) مشکلات اقتصادی موجود در جامعه، اهمیت یافتن پول برای رفع بسیاری از امور، شیوع نگرش رسیدن به هدف با هر وسیله، سست شدن تقیدات دینی در عاملین تخلف از جمله مواردی هستند که زمینه بروز آسیب یاد شده را فراهم آورده اند.

کد شماره ۴۷) عدم اطلاعات عمومی نسبت به نحوه تقسیمات کشوری، وجود برخی تبعیض ها در توزیع امکانات بین مناطق مختلف کشور، ایجاد حساسیت های قومی و منطقه ای، بی توجهی به منافع ملی و همبستگی قاطبه ملت از جمله مواردی هستند که هم زمینه سوء استفاده را برای برخی کاندیداها مهیا می سازند تا از این آسیب بهره مند شوند و هم مردم در مواردی به سادگی تحت تاثیر قرار گیرند.

کد شماره ۴۸) موارد مذکور در کد شماره ۴۶ در این مورد نیز صادق است.

کد شماره ۴۹) نیاز به اشتغال در جامعه و این نگرش که بی رابطه نمی توان به راحتی جذب سازمان های رسمی شد به علاوه عدم رعایت قانون از سوی برخی مدیران سازمان ها فرصتی را فراهم آورده که آسیب یاد شده نمود پیدا کند.

کد شماره ۵۰) تقویت استقلال قضایی، تقویت نگرش کلان نگر نزد یکایک قضات، ارتقاء پایبندی سازمان ها و مراجع انتظامی، قضایی و امنیتی به بی طرفی در انتخابات و پرهیز از هر گونه اقدامی که ممکن است شائبه جانبداری آنها را دامن بزند از جمله اموری هستند که رافع آسیب یاد شده خواهند بود. به علاوه ارتقاء آگاهی های عمومی خصوصا از این جهت که مرجع قضائی وظیفه دارد به پرونده های مطروحه رسیدگی کند و هر رسیدگی به معنای مجرم بودن متهم نیست و چه بسا ممکن است کسانی به صورت حرفه ای علیه شهروند دیگری طرح شکایت کرده باشند که تا رسیدگی نشود شکایت مطروحه در مرجع قضائی رد نخواهد شد و دیگر آگاهی های مربوطه نیز در این زمینه ضروری به نظر می رسند.

کد شماره ۵۱) ضمن توجه به نکاتی که در تبیین کدهای شماره ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۹ مورد اشاره قرار گرفت و درخصوص کد حاضر نیز در مواردی صادق می باشند، لازم به تاکید است که عدم پایبندی قانونی مسئولین نهادهای مختلف به پرهیز از هر گونه استفاده ابزاری از امکانات و اختیارات محوله، شیوع نگرش سودانگاران و منفعت طلبانه در برخی از مردم از جهت اینکه خود را به برخی مسئولین نهادهای مذکور در کد حاضر و یا موارد مشابه نزدیک نمایند تا بتوانند در جهت منافع مادی خود از آنها بهره برداری کنند و متقابلا در مواردی مثل انتخابات، حسب درخواست یا جهت دهی مسئولین مزبور خدمتگزاری انجام دهند، وجود برخی ارتباطات ناسالم مبتنی بر روابط قومی و قبیله ای یا جناحی و سیاسی بین مسئولین برخی نهادها از جمله نهادهای مذکور در کد حاضر و عناصر بازیگر در عرصه انتخابات که بالطبع همین روابط ناسالم گرایش به استفاده ابزاری از موقعیت های اداری را نیز دامن می زند، عدم نظارت جدی و مستمر نهادهای

نظارتی در جهت اینکه هیچ یک از مسئولین نهادها نتوانند از موقعیت ها و امکانات در اختیار خود استفاده ابزاری برای اهداف انتخاباتی نمایند، ضعیف شدن رعایت تقوا و پایبندی های دینی و رعایت بیت المال از جمله مهمترین مبانی بروز آسیب کد حاضر می باشند.

کد شماره ۵۲) عدم آموزش لازم شهروندان مبنی بر اینکه چه روش های تبلیغی خلاف قوانین و مقررات می باشند، برخی ابهامات و نارسایی ها در قوانین و ضوابط تبلیغات انتخاباتی که همین ابهامات و نارسایی ها زمینه های بروز برخی روش های خلاف را فراهم می آورند، عدم نظارت قاطع مراجع مسئول بر روش های تبلیغی حامیان کاندیداها برای اینکه در صورت بروز تخلف بلافاصله برخورد و از استمرار اقدامات خلاف جلوگیری شود، کمبود امکانات و منابع نهادهای نظارتی و انتظامی برای اعمال نظارت فراگیر و موثر پیشگیرانه، تاثیرپذیری جامعه در مواردی از برخی روش های تبلیغی خلاف قانون، برخی هیجان ها و احساسات مربوط به جوانان و اقتضای دوره جوانی که بعضا منجر به رفتارهای فراقانونی می شود از جمله موجبات بروز آسیب کد حاضر می باشند.

کد شماره ۵۳) عدم شفافیت در فعالیت های احزاب و گروههای سیاسی که این امر باعث شکل گیری برخی محافل تصمیم گیری مبتنی بر رفاقت و بده بستان های دنیوی می شود، وجود این نگرش در برخی افراد که از کاندیداتوری در انتخابات بهره برداری منفعت طلبانه نمایند و با کسب برخی منافع از ادامه حضور به نفع دیگری کنار بکشند، وجود این نگرش که برخی کاندیداها از حمایت برخی مراکز قدرت نیز بهره مند هستند فلذا حامیان آنها این فرصت را می یابند که به دیگر

کاندیدها این امر را القاء کنند که بهتر است از صحنه خارج شوید و از برخی منافع وعده داده بهره مند شوید، برخی اشکالات و نارسایی ها در شرایط و صلاحیت های کاندیداتوری در انتخابات که باعث می شود برخی افراد به دور از شایستگی های علمی و تجربی وارد شده و سعی کنند که از کاندیدا شدن خود بهره برداری مادی نمایند، از جمله مواردی هستند که بستر بروز آسیب کد مورد بحث را فراهم می آورند.

کد شماره ۵۴) شیوع رویه ناسالم فرهنگی در جامعه از حیث نحوه سخن گفتن افراد با یکدیگر و در مورد دیگران داوری کردن، رواج دروغ گویی و غیبت و تهمت و افترا زدن افراد علیه یکدیگر، بعضاً بی توجهی رسانه ها و مجریان آنها در رعایت حرمت و حیثیت افراد و نفی رویه ناسالم فرهنگی مورد اشاره، ترویج فرهنگ رسیدن به هدف ولو با هر وسیله و ابزار، سست شدن رعایت موازین شرعی و اخلاقی از جهت اهتمام لازم به آبرو و حیثیت دیگران و برخورد احترام آمیز افراد با همدیگر، عدم نظارت قوی و موثر بر کاندیداها و حامیان آنها که علیه رقبا همدیگر از الفاظ ناشایست و غیر قانونی استفاده نکنند، بی توجهی به وفاق ملی و اتخاذ رویکردهای بانندی و قومی و قبیله ای و خودخواهانه هر یک زمینه های بروز یا استمرار آسیب مورد بحث را فراهم می آورند.

کد شماره ۵۵) وجود برخی ابهامات و نارسایی ها و اشکالات در قوانین و ضوابط انتخاباتی خصوصاً در حیطه شرایط و معیارهای کاندیداتوری، سابقه مناقشات متعدد در فرآیند بررسی صلاحیت ها که بسیاری از اختلافات هم چنان بین رویکردهای فکری استمرار یافته، طرح بسیاری

ادعاها از ناحیه رد صلاحیت شده ها و حامیان آنها که در بسیاری موارد بدون پاسخ شفاف و مستند باقی مانده و ابهامات متعدد نیز بر آنها افزوده شده است، برخی اظهار نظرها و عملکردهای مرتبط با مجریان و مراجع نظارتی که شائبه حمایت آنها از یک طیف فکری را دامن زده و موجب شده که عملکردهای آنان اقناع عمومی لازم را در پی نداشته باشد، انتظارات بعضا غیر قانونی فعالین حزبی و سیاسی از مراجع قانونی، عدم اجرای درست قوانین و مقررات مربوط به فرآیند بررسی شرایط و معیارهای کاندیداهای انتخابات، نبود سازوکارهای مستقل مردمی همانند برخی از نظام های انتخاباتی در دنیا در جهت اینکه بررسی شرایط و معیارهای داوطلبان نامزدی در انتخابات کمتر به حاکمیت نسبت داده شود، از جمله عوامل برجسته ای هستند که بروز و استمرار آسیب کد مورد اشاره را موجب شده اند و در مجموع یکی از مهمترین چالش های انتخابات های مختلف را فراروی کشور قرار داده اند.

کد شماره ۵۶) عدم درک مبانی فکری بنیانگذار انقلاب اسلامی که از همان ابتدای انقلاب سعی کردند متناسب با سلیقه ها و گرایش های مختلف زمینه شکل گیری طیف های مهم سیاسی و حزبی را در چارچوب آرمان های انقلاب فراهم آورند، عدم درک نقش تشکل های مردمی و احزاب در مدیریت جوامع امروزی و اینکه امروزه هر حکومت موفق سعی بسیار می کند که مردم به صورت خودجوش در قالب تشکل ها و مجموعه های مردمی مختلف در اداره امور جامعه ایفای نقش کنند و در این فرآیند نیز کادرسازی و تربیت نیروی حرفه ای انجام پذیرد، وجود برخی دیدگاههای متحجرانه که سعی می کنند با استناد به منابع دینی وانمود کنند که در حکومت اسلامی رای و نظر مردم جایگاه چندانی ندارد و یا نقش ثانوی و تشریفاتی دارد، استمرار برخی

اظهارنظرهای کلیشه ای و نهادینه شده مبنی بر اینکه احزاب و گروههای سیاسی فقط برای قدرت طلبی و سوء استفاده شکل می گیرند و فعالیت می کنند، فققدان سابقه برجسته و قابل ارائه از احزاب و تشکل ها در تاریخ معاصر ایران و در موارد بسیاری عدم شفافیت احزاب و تشکل ها که خود این وضعیت نیز رویکردهای نفی در این خصوص را تقویت می کند، بی توجهی و یا عدم اطلاع از مفاد قانون اساسی در مورد نگرش به نقش متفکرانه مردم در انتخابات های مختلف و یا نقش مثبت احزاب و تشکل ها جملگی آسیب کد مورد بحث را دامن زده اند.

کد شماره ۵۷) غلبه نگرش استفاده ابزاری از افراد مختلف برای رسیدن به هدف، استمرار وجود جمعیت قابل توجهی در سراسر کشور که هم چنان بی سواد و یا کم سواد باقی مانده و از فرصت های مختلف برای سوادآموزی خود به علل مختلف بهره نبرده اند، عدم اطلاع بسیاری از بی سوادها یا کم سوادها که ممکن است افرادی از اطمینان آنها سوء استفاده کرده و برای اهداف انتخاباتی خود از آنها بهره برداری نمایند، مشکلات معیشتی در بسیاری از مناطق کشور خصوصا نقاطی که عمدتا افراد بیسواد در آن مناطق زندگی می کنند و بستری که مشکلات معیشتی برای سوء استفاده برخی کاندیداها یا حامیان آنها فراهم می آورد و با برخی هزینه کردن ها اهداف خود را دنبال می کنند، عدم نظارت موثر مراجع نظارتی و اجرایی انتخابات برای پیشگیری از بروز آسیب کد مورد بحث جملگی قابل توجه هستند.

کد شماره ۵۸) موارد مذکور مربوط به آسیب کد ۵۵ در این مورد نیز قابل توجه هستند. به علاوه یادآوری اینکه بعضا ورود افراد غیر بیطرف در فرآیند بررسی صلاحیت ها باعث می شود که

صراحتا یا به طور ضمنی برای افرادی که نسبت به آنها موضع دارند پیغام دهند که امیدی به تایید صلاحیت نداشته باشند. البته در مواردی نیز برخی شهروندان علیرغم نداشتن شرایط قانونی یا در وضعیتی که موارد ممنوعه مشمول آنها می شود نسبت به ثبت نام و کاندیداتوری اقدام می کنند که بالطبع در این موارد ممکن است مجاری قانونی به طور عام یا به طور خاص اعلام کنند که افراد مزبور رد خواهند شد. در این موارد خود شهروندان مزبور و یا برخی رسانه ها و حامیان آنها ممکن است به جای روشنگری و بیان حقائق، موضوع را به نحو دیگری منعکس کنند. نکته آخر اینکه لازم است در مواردی که فرد یا مرجعی، شهروندی را با تهدید مستقیم یا غیر مستقیم از مشارکت در انتخابات به صورت کاندیداتوری یا رای دهی، برخلاف ضوابط قانونی محروم سازد مرجع قضایی وارد شده و به طور جدی زمینه اجرای مجازات ماده ۵۷۰ قانون مجازات اسلامی را فراهم آورد. اینکه تا به حال هیچ گزارشی به ملت ارائه نشده که در انتخابات های مختلف چند نفر از متخلفین به استناد ماده مزبور محکوم شده اند خود جای تامل دارد.

کد شماره ۵۹) عدم قاطعیت مراجع نظارتی و انتظامی در اعمال ضوابط قانونی و بعضا عدم امکان نظارت موثر به دلیل کمبود امکانات یا ابهامات در قوانین از جهت تعیین تکلیف صریح برخی مصادیق جدید تبلیغ، عدم پایبندی حامیان کاندیداها و ستادهای انتخاباتی نسبت به اینکه در ساعات ممنوعه برای تبلیغ اقدام نکنند، عدم بررسی و تحقیق لازم در فرصت های مناسب از سوی برخی شهروندان به نحوی که همان ساعات قبل از رای گیری یا در زمان رای گیری به فکر شناسایی کاندیداها بر می آیند و همین امر باعث می شود که برخی سوء استفاده کنند و به شهروندان مزبور خط دهی نمایند، شیوع روحیه اسراف و تبذیر در فرآیند تبلیغات انتخابات های

مختلف، وجود برخی رویکردهای تبعیض آمیز از سوی مراجع نظارتی و قضایی از جهت برخورد با قانون شکنی های در فرآیند تبلیغات نیز می تواند بستر بروز آسیب مورد بحث را فراهم آورد. به علاوه عدم پابندی برخی رسانه ها از حیث رعایت قوانین و ضوابط مربوط به تبلیغات نیز موجبات بروز یا استمرار آسیب کد مورد بحث را فراهم ساخته است.

کد شماره ۶۰) رواج برخورد سطحی و غیر متفکرانه در قبال اهمیت رای و رای دهی، بروز برخی تغییرات در الگوهای اجتماعی و ارزش ها و هنجارها که در سطح کلان قابل تحلیل و کالبد شکافی می باشند، نبود نظام سازمان یافته احزاب در کشور به نحوی که افراد مختلف در چارچوب احزاب توانایی ها و شایستگی های خود را نشان دهند و با رشد تدریجی و طی فرآیندهای درون حزبی به مردم معرفی شوند تا مردم نیز با اطمینان از بررسی توانایی های آنها در چارچوب تشکل های مردمی ذیربط نسبت به رای دهی اقدام نمایند و این طور نباشد که سلیقه ای به خاطر ظاهر یک فرد یا طرز سخن گفتن یا پوشش افراد رای داده شود، ترکیب جمعیتی کشور و نقش جوانان در تثبیت برخی رویکردها و گرایش آنها به الگوهای خاص نیز در مقوله مورد بحث نیازمند واکاوی دقیق می باشد.

کد شماره ۶۱) ترویج رویکرد استفاده ابزاری از همه چیز برای رسیدن به هدف، بعضا عدم دقت لازم شخصیت های برجسته دینی، اجتماعی، سیاسی و ملی در مورد اظهار نظرهای خود و اطرافیانشان به نحوی که شائبه جانبداری آنها از یک طرف در میان رقبای مختلف را دامن نزند، گرایش برخی رسانه ها و محافل حزبی به اینکه برای از میدان به در کردن رقیب از هر شخصیتی و

هر اظهار نظر او برای رسیدن به هدف بهره برداری نمایند، عدم اعمال نظارت قاطع و بی طرفانه به نحوی که اگر هر مقامی خارج از ضوابط قانونی برای پیروزی یا شکست یک جریان سیاسی اقدام کرد با وی برخورد شود و در این زمینه اطلاع رسانی نیز صورت گیرد تا مردم و خصوصاً گروه‌های سیاسی بدانند که مراجع نظارتی و قضایی کاملاً بی طرف هستند و تعارفی با هیچ مقام و مسئولی نیز ندارند، گرایش برخی به اینکه توجیحات به ظاهر شرعی برای کنار گذاشتن بی طرفی شخصیت‌های برجسته دینی و ملی مطرح سازند و سرمایه‌ها را صرف رقابت‌های گروهی نمایند.

کد شماره ۶۲) ضمن توجه به نکاتی که در تبیین کد شماره ۴۰ اشاره شد در آسیب مورد بحث کد حاضر برخی کاندیداها و حامیان آنها با روش‌های متقلبانه درصدد متهم ساختن رقیب خود بر می‌آیند تا مراجع نظارتی، انتظامی و قضایی را علیه رقیب خود به اقدام وادارند که در این زمینه دقت و اشراف دقیق مراجع قانونی و پرهیز از هر گونه اقدام شتابزده و غیر مستند می‌تواند حيله‌گری متقلبین را برملا سازد و متعاقب آن نیز برخورد قاطع قانونی با عناصر متخلف و اطلاع رسانی در این زمینه از جمله ضرورت‌های رفع آسیب مورد اشاره هستند، پابندی مردم در مورد اینکه رای و انتخابات مقوله بسیار مهم و اساسی است که ابدا خرید و فروش در این حیطة نباید وجود داشته باشد، رفع مشکلات اقتصادی مردم در این راستا که افرادی نتوانند از مشکلات معیشتی اقشار آسیب پذیر سوء استفاده کنند جملگی می‌توانند رافع آسیب مورد بحث باشند.

کد شماره ۶۳) مصادیق مورد اشاره جملگی اقدامات مجرمانه‌ای هستند که در قوانین ذیربط به عنوان جرم پیش‌بینی و مجازات برای آنها پیش‌بینی شده است فلذا اطلاع رسانی لازم در مورد

اینکه این امور جرم است و چه مجازات هایی دارد در جهت پیشگیری از گرایش برخی افراد به ارتکاب جرم و برخورد قاطع مراجع نظارتی و انتظامی و قضایی با متخلفین و اطلاع رسانی در مورد برخورد قانونمند مراجع مسئول و اتخاذ تدابیر فنی مختلف در این راستا که زمینه بروز هر یک از جرایم یاد شده ممکن نباشد یا بسیار سخت شود هر یک در رفع آسیب مورد بحث موثر هستند.

کد شماره ۶۴ ضمن توجه به توضیحات مربوط به کدهای شماره ۲۷ و ۶۰ لازم به یادآوری مجدد می باشد که شیوع استفاده ابزاری از هر چیز برای رسیدن به هدف باعث می شود که کاندیداها و حامیان آنها از هر کاری بهره جویند تا بتوانند بر مردم تاثیرگذار بوده و رای آنان را جذب کنند، اطلاع رسانی عمومی و ارتقاء آگاهی های مردم از این حیث که تحت تاثیر شگردهای مختلف قرار نگیرند و بر مبنای تحقیق و تفکر رای دهند می تواند بستر مردمی توسعه آسیب یاد شده را رفع نماید.

کد شماره ۶۵ ضمن یادآوری نکات و موارد مذکور در کدهای شماره ۱۶ و ۳۱ ، آسیب کد حاضر نیز یکی از مواردی است که طی سالهای گذشته بعضا مناقشاتی را در پی داشته و البته تدابیر جدی نیز توسط مراجع ذیربط از قبیل ستاد هماهنگی ائمه جمعه سراسر کشور اتخاذ شده که کسی از تریبون نماز جمعه بهره برداری جناحی و سیاسی ننماید. معذک نظارت مستمر نهادهای ذیربط اعم از سازمان تبلیغات بر مداحان و ستاد یاد شده بر ائمه جمعه و نهادهای دیگر فرهنگی می تواند آسیمی که در گذشته بعضا نمود یافته و واکنش های منفی را در پی داشته است و به جایگاه معنوی

و یا ماهیت مذهبی اموری مثل مداحی و مرثیه اهل بیت علیهم السلام لطمه وارد ساخته را کاملاً مرتفع سازد. بدیهی است برخورد با متخلفین و اعلام آنها برای تنبه دیگران و ایجاد اطمینان به جامعه که مراکز ملی و فراجناحی به اقتضائات قانونی خود پایبندی دارند نیز از ضرورت های قابل توجه هستند.

کد شماره ۶۶) نکات مذکور در کد قبلی در این مورد نیز قابل توجه هستند. ضرورت تبیین دقیق مرزهای ورود نیروهای بسیج و سپاه در امور سیاسی جامعه با لحاظ قانون اساسی، پایبندی جدی مسئولین ذیربط به رعایت مرزهای قانونی فعالیت مجاز و غیر مجاز، نظارت مراکز نظارتی درون خود نیروهای مسلح یا سازمان قضایی نیروهای مسلح در مورد اینکه مبدا از چارچوبه های قانونی تخطی صورت گیرد یا افرادی خودسرانه با اقدامات خود حیثیت و شان نهادهای انقلابی و ملی یاد شده را تحت الشعاع قرار دهند، ترویج فرهنگ اصیل بسیجی و سپاهی که مورد تاکید بنیانگذار راحل انقلاب بود و نقطه اوج عمل به این فرهنگ در خلال ۸ سال دفاع مقدس نمود داشت که جز فداکاری برای ملت و تلاش بی ادعا در جهت ارزشهای متعالی انسانی و اسلامی نبود، برخورد قانونی با هر کاندیدایی که در فرآیند انتخابات احیاناً از امکانات این نهادهای انقلابی استفاده یا تظاهر به استفاده نمایند، پایبندی رسانه ها به اینکه حقائق را منعکس کنند و مراقبت کنند که مبدا با انگیزه های جناحی و دنیوی اتهامات ناروا به نهادهای انقلابی همانند بسیج و سپاه وارد آید. جملگی از جمله مواردی هستند که برای رفع آسیب مورد اشاره لازم است مورد توجه قرار گیرند.

کد شماره ۶۷) رواج برخی از رذایل اخلاقی در جامعه از جمله اینکه افراد به جای خیرخواهی نسبت به همدیگر و حسن خلق، همواره سعی کرده که بدی و ناکامی دیگری را خواسته تا خود را اثبات کنند، شیوع این رفتار در جامعه که هر کس به خود اجازه می دهد در مورد دیگران داوری کرده و نسبت های ناروا و توأم با دروغ و افترا به دیگران وارد سازد، استفاده ابزاری برخی فعالین حزبی و سیاسی از محافل مختلف تاثیرگذار بر مردم برای رسیدن به اهداف خاص خود، اثرپذیری برخی از مسئولین یا مراکز رسمی از اقدامات شبیه طومارنویسی در حالی که داوری در مورد اشخاص در شرایطی که آثار حقوقی مختلف دارد صرفا باید توسط مراجع مسئول و مبتنی بر مستندات دقیق صورت گیرد، رویکرد قابل تامل از جهت نظارت و برخورد با این اقدامات به نحوی که اگر در مقوله ای مورد پسند مراجع نظارتی نبوده باشد به شدت برخورد و از جمله مصادیق تحریک افکار عمومی علیه امنیت یا نظم عمومی تلقی شده ولی بالعکس در مواردی طومارهایی علنی بر علیه فرد یا مقوله های خاص تهیه شده که نه تنها برخوردی با عوامل آن صورت نگرفته بلکه به اشکال مختلف مورد تشویق قرار گرفته اند، عدم برخورد قاطع قضایی در قبال تخریب و توهین در فرآیند انتخابات، هر یک از جمله عوامل مهمی هستند که در بروز آسیب کد مورد بحث دخیل می باشند.

کد شماره ۶۸) عدم پایبندی به حاکمیت قانون و گرایش به سوء استفاده از هر امکان در دسترس برای ارضای خواسته ها و امیال شخصی، بی توجهی به وفاق و همدلی و همبستگی ملی و اینکه مخدوش شدن سازوکارهای رسمی زمینه تضعیف دستاوردهای ملت و کشور را فراهم می آورد، بی توجهی برخی از رسانه ها و ارتباطات سیاسی ناسالم در جهت اینکه بدون سند و مدرک هر

ادعایی را پوشش ندهند و امکان سوء استفاده برخی افراد را فراهم نیاورند، عدم پاسخ دهی شفاف از سوی مراجع انتخابات به مواردی که فرد رد صلاحیت شده یا آرای وی باطل محسوب شده و امثالهم که بالطبع در چنین فضایی اگر کسی از سر عناد و تخریب و با علم به عدم تضييع حق نیز ادعاهایی را مطرح و از امکان های در دسترس بهره مند شود افکار عمومی احتمال می دهد که شاید حق این فرد نیز ضایع شده باشد، هر یک در شکل گیری آسیب مورد اشاره نقش محوری دارند.

کد شماره ۶۹) همانند بسیاری از آسیب های دیگر مورد بررسی، شیوع استفاده ابزاری از هر چیز برای رسیدن به هدف ودوری از موازین شرعی وسهولت نسبت دادن هر مطلبی به رقیب خود اعم از دروغ و تهمت و افترا و نبود رقابت جدی و کارشناسانه حزبی بین طیف های مختلف فعال در کشور و فقدان نقد همدیگر بر مبنای مستندات و با رعایت آداب نقد و ارزیابی، عدم اهتمام لازم برخی از مقامات عالیله کشور از جهت اینکه هر داوری آنها در مورد شهروندان می تواند آثار حقوقی متعددی در پی داشته و مورد بهره برداری گروههای سیاسی قرار گیرد و اگر داوری ها دقیق نباشد خود منشاء آفت های متعدد می شود، دادن بهانه های مختلف از طرف هر یک از طیف های سیاسی به رقیبان خود به نحوی که مثلا برخی از منتسبین به یک طیف فکری و سیاسی به نام دفاع از ارزشها ممکن است حرف یا عملی بروز دهند که شائبه بی توجهی آنها به حقوق مردم و آزادی ها را دامن زند و بالعکس برخی از منتسبین به یک طیف فکری و سیاسی به نام دفاع از آزادی و حقوق مردم مبانی فرهنگی و ارزشی جامعه را به مسخره گرفته و مورد نقد و ارزیابی همفکران خود نیز قرار نگرفته اند که همین امر زمینه را برای رقیب فراهم ساخته که با کنار هم

قرار دادن دو خبر درست چند داوری نادرست را نیز ضمیمه کرده و تصویر سازی مورد نظر خود را ارائه دهد، عدم پابندی فعالین رسانه ای همفکر با هر یک از طیف های سیاسی اجتماعی که از انتساب برداشت های نادرست و تحریف دیدگاههای رقیب اجتناب نمایند، نبود تمرین لازم نقد و بهره مندی از آزادی بیان در فضای عمومی کشور به نحوی که همه از آزادی بیان بهره مند و در عین حال محدوده های پذیرفته شده آن را پاس دارند، تاثیرپذیری برخی مراجع رسمی از همین داوری های بدون مستند و غیر واقعی که بالطبع راه برای رواج رفتارهای نادرست فراهم می سازد، هر یک زمینه های بروز یا استمرار آسیب مورد بحث را فراهم می آورند.

کد شماره ۷۰) بی توجهی به انصاف و مروت و مبانی دینی و معنوی، بی اطلاعی از ابعاد مختلف زحماتی که سطوح مختلف در گذشته برای بهبود وضعیت کشور متقبل شده اند، اسیر حصارهای جناحی و بانندی و گروهی بودن و همه چیز را از دریچه تنگ تحلیل ها و داوری های محفلی دیدن، غلطیدن در وادی لجاجت و عناد نسبت به رقبای خود که احیانا در گذشته در منصب امور بوده اند، سوء استفاده از اینکه به هر حال همواره مشکلاتی برای مردم وجود دارد که تمرکز بر آنها و نفی کسانی که مسئولیت داشته اند راه را باز می کند که فرد امتحان پس نداده خود را تافته جدا بافته معرفی کند، تحقیرهای شخصیتی و عدم تربیت و فقدان فرهنگ رفتاری مناسب، تکرار و رواج روحیه نفی تلاشهای پیشین توسط مقامات مختلف در مقاطع متنوع که خود تقویت کننده یک بداخلاقی در کشور شده است، تاثیرپذیری خیلی از مردم از رویکرد بدگویی به قبلی ها و فراموشی تلاشهای آنان، عدم ورود مراجع نظارتی برای اینکه هر کس در هر مقامی تلاش های پیشین را نفی یا تکذیب کرد اشتباه او را علنا تصحیح نمایند تا برای جامعه مشخص شود که نهادهای ناظر بر

حسن اجرای قوانین بی تعارف با طیف های مختلف فکری داده ها و اطلاعات درست را در اختیار مردم قرار می دهند، هر یک بسترساز آسیب کد مورد بحث هستند.

کد شماره ۷۱) تا در جامعه راستی و صداقت ارزش نباشد و تا دروغگویان و تهمت زندگان و حسودان از دید همه اعم از مردم یا مجاری رسمی منفور و مطرود نباشند و همه احزاب و فعالین سیاسی مقید به ارزش های درست نباشند و در نظام تربیتی خانواده ها به تحکیم ارزشهای اخلاقی مربوطه خصوصاً راستگویی، رعایت حرمت دیگران، مراعات آبرو و حیثیت افراد بیشترین اهتمام مبذول نشود متأسفانه شاهد شیوع روز افزون ردائیل کد مورد بحث خواهیم بود و بالطبع در فضای انتخاباتی و هیجانات و رقابت های مربوطه نیز این ردیلت ها بسط و توسعه بیشتری خواهند یافت. در روند برنامه ریزی برای رفع این ردائیل کسانی که در جایگاههای مختلف رسمی و غیر رسمی نقش الگو را برای جامعه برعهده دارند وظیفه بسیار سنگینی بر دوش دارند چرا که وقتی الگوها خود به راستی و پرهیز از ردائیل مربوطه به شدت مقید نباشند از مردم عادی نمی توان انتظار داشت، منافع شخصی و حزبی و جناحی را بر منافع ملی برتری دادن، اعتماد بیش از حد و کورکورانه و گاه طمع جویانه برخی افراد به لیدرهای حزبی و بانندی که ممکن است دروغ و افترا و جهت دهی خلاف آنها را ترویج دهند، تحکیم تز غیر انسانی و خلاف شرع رسیدن به هدف بکارگیری هر وسیله ای را توجیه می کند نیز هر یک نقش مهمی در بروز یا استمرار آسیب کد مورد بحث دارند.

کد شماره ۷۲) تلاش در جهت شفاف سازی هر چه بیشتر مراحل مختلف انتخابات اعم از مرحله رای دهی، شمارش آراء، تجمیع آراء و ... و اتخاذ تدابیر مناسبی برای حضور نمایندگان رسانه ها، احزاب و کاندیداها در فرآیند برگزاری انتخابات مهمترین اقداماتی هستند که می توانند بستر بروز شایعات و پخش اخبار کذب مختلف را منتفی سازند، به علاوه ترویج فرهنگ رعایت راستی و پرهیز از دروغ و کذب بین همه مردم خصوصا فعالین حزبی، ستادهای انتخاباتی، کاندیداها و شفاف سازی لازم مراجع مسئول در قبال اخبار کذب و شایعات و برخورد قانونی با مواردی که به صورت صریح اخبار کذبی را در سطح جامعه منتشر می سازند، هر یک در سالم سازی وضعیت موثر خواهند بود.

کد شماره ۷۳) در مواردی برخی ترک فعل ها از ناحیه مسئولین نظارتی و بازرسی انتخابات می تواند جنبه کیفری نیز پیدا کند به این معنا که مرجع قضایی بتواند با متخلفین برخورد قانونی داشته باشد، در عین حال طبیعتا وظیفه اصلی بر دوش خود مراجع نظارتی و بازرسی انتخابات است که نهایت سعی و تلاش خود را به کار گیرند که با حضور همه جانبه و قانونمند نمایندگان مراجع یاد شده امکان هر گونه تخلف در فرآیند انتخابات مرتفع شود. مهمتر از این ضرورت، رعایت شفافیت لازم در فرآیند انتخابات به این معنا که نمایندگان رسانه ها، احزاب، تشکل های مدنی تخصصی مربوط به انتخابات حضور داشته باشند امکان اقناع بیشتر افکار عمومی را فراهم می آورد و از هر گونه ترویج خبرهای کذب جلوگیری می کند.

کد شماره ۷۴) حاکمیت قانون در کشور و تبعیت همه مسئولین و نهادها از اجرای قانون ولو در صورتی که به ضرر فرد یا سلیقه گروه سیاسی مرتبط وی باشد، ترویج فرهنگ وفاق و همدلی در کشور به نحوی که هر یک از کارگزاران مناصب عمومی و یا بخش خصوصی حس مشترکی برای اعتلای کشور داشته باشند، تقویت عوامل و زمینه های همبستگی ملی، پاسخگو بودن مراجع ذیربط انتخابات در قبال عملکردهای خود در صورتی که اعتراضات و یا ایراداتی مطرح شد و پیشگیری از اینکه برخی ابهامات زمینه بروز واکنش های اعتراضی نسنجیده را در پی داشته باشد، اشراف مراجع نظارتی اداری بر اینکه هر یک از کارکنان مراجع مختلف در چارچوب قوانین و مقررات حرکت کنند هر یک در رفع آسیب مورد اشاره می توانند موثر واقع شوند.

کد شماره ۷۵) عوامل شکل گیرنده آسیب کد حاضر همانند مورد قبلی است و طبیعتاً برای رفع آن لازم است تدابیر یاد شده مورد توجه قرار گیرند. به علاوه نقش رسانه ها در حفظ وفاق ملی و پرهیز از انعکاس مطالبی که خلاف قوانین و مقررات است و بی قانونی و هرج و مرج را ترویج می کند، بسیار مهم است و در سطح جامعه نیز نیاز به فرهنگ سازی همه جانبه داریم تا همه شهروندان به این مهم عنایت پیدا کنند که راه رسیدن به دستاوردهای بزرگتر و رفع اشکالات و ایرادات موجود در فرآیندهای مختلف اداره امور، از طریق قانونمندی و روش های مقرر در قانون اساسی است و نه اینکه هر کس خود را معیار قرار دهد و مبتنی بر خودخواهی و خودمحوری توقعاتی را مطرح نماید.

کد شماره ۷۶) ضمن توجه به نکات مذکور در تبیین کد شماره ۷۱، ذکر این نکته ضروری است که در خیلی از موارد، عدم گردش آزاد اطلاعات و وقایع کشور خصوصا در مقوله انتخابات، زمینه ای را فراهم می سازند که شایعات و خبرهای غیر واقعی امکان ظهور و بروز پیدا کنند به علاوه سست شدن پابندی های اخلاقی در مورد رعایت راستی و پرهیز از بیان مطالب کذب و نسبت های ناروا به دیگران به طور طبیعی یکی از عوامل مهم اجتماعی است که بستر مساعد رذیله موضوع کد حاضر را فراهم می آورد.

کد شماره ۷۷) موضوع کد حاضر یکی از مصادیق برجسته نشر شایعات و دروغ های متنوع می تواند باشد فلذا نکات مذکور در مورد کدهای ۷۱ و ۷۶ قابل توجه هستند. نکته تاکید لازم در این زمینه که نباید به سادگی از آن گذر کرد اینک نهاد های رسمی و متولیان انتخابات به شدت باید از هر اقدامی که می تواند موجبات القای تشریفاتی بودن انتخابات و غیر واقعی بودن آن را دامن زند پرهیز کنند و مواظب باشند که به هر حال بسیاری از مخالفین در داخل و خارج کشور با کوچکترین عدم رعایت مراجع رسمی دهها مطلب کذب را نیز به آن ملحق و در راستای آسیب مذکور در کد مورد بحث اقدام می نمایند. لازم به یادآوری است که امروزه در سطح جهانی حتی بسیاری از قدرت های سیاسی همانند روسیه برای اینکه انتخابات های خود را واقعی نشان دهند و اثرگذاری لازم در سطح افکار عمومی جهانی را کسب کنند از ناظران مختلف بین المللی و نمایندگان کشورهای متنوع دعوت می کنند که بر روند انتخابات آنها نظارت داشته باشند که البته این امر حمل بر عدم استقلال یا نیاز به دیگران نیز نمی شود.

کد شماره ۷۸) عدم پابندی به مولفه های همبستگی، استقلال و اقتدار ملی، سست شدن وفاق اجتماعی و مسئولیت های مربوط به این مهم در برخی مناطق کشور، وجود برخی اشکالات در رعایت حقوق اقلیتهای دینی، مذهبی یا قومی که همین مشکلات و نارسایی ها بستری را فراهم می سازد که در بحبوحه انتخابات برخی بر آنها تمرکز کرده و با تحریک افراد ذینفع اهداف خود را پیگیری نمایند، بی توجهی به رعایت انصاف و حق محوری از سوی فعالین مختلف عرصه انتخابات در مناطقی که مستعد تحریکات قومی و دینی و امثالهم می باشند هر یک زمینه بروز آسیب مورد اشاره در کد حاضر را فراهم می آورند. تلاش ایجابی برای رفع زمینه های تبعیض در مناطق قومی و دارای اکثریت اقلیت های دینی یا مذهبی و توسعه مشارکت آنها در اداره امور کشور و احترام به حقوق شهروندی آنان مهمترین راهبردی می تواند باشد که راه را برای هر سوء استفاده گر داخلی یا خارجی می بندد و همه شهروندان می توانند با اعتقادات و تنوع فکری مختلف با قانون گرایی و قانون محوری، زمینه های رشد و تعالی جامعه خود را فراهم سازند. در حیطه کد مورد بحث نقش رسانه ها نیز بسیار ظریف است که از یکسو به جریان آزاد اطلاعات صحیح و سالم کمک دهند و از سوی دیگر همبستگی و وفاق هرچه بیشتر جامعه را تقویت نمایند و مراتب باشند که فعالیت آنها زمینه اختلافات و مناقشات قومی و قبیله ای و امثالهم را دامن نزند.

کد شماره ۷۹) موضوع آسیب کد حاضر از حیث جوهری همانند موارد کدهای شماره ۴۷، ۷۱، ۷۶ می باشد که البته به علت شیوع این مصداق خلاف به صورت مستقل مورد اشاره قرار گرفته است.

کد شماره ۸۰) موضوع آسیب کد حاضر نیز یکی از مصادیق برجسته بکارگیری عنصر دروغ در فعالیت های انتخاباتی است که برای رفع آن نکات مورد اشاره در کدهای مربوطه قابل توجه می باشد. نکته قابل ذکر اینکه در این آسیب بجای اینکه خبر کذب منتشر شود یا نسبت های دروغ پخش شود تحلیل های نادرست و خلاف واقع از سوی طیف های مختلف و یا مسئولین ارائه میشود که می تواند تاثیرات مخربی بر روند انتخابات سالم داشته باشد فلذا شایسته است این توجه و اهتمام صورت گیرد که اگر چه در چارچوب آزادی بیان هر فردی می تواند تحلیل خود را راجع به هر موضوعی ارائه کند ولی نیاز به این فرهنگ سازی داریم که استفاده از این حق نباید نافی حقوق دیگران یا لطمه زننده به نظم عمومی، مقتضیات صحیح اخلاقی و دیگر قیود پذیرفته شده در اسناد حقوقی و قانونی باشد. البته دامنه شرح صدر و بردباری را نیز باید به طور جدی افزایش دهیم تا هر تحلیلی با خطوط قرمز و احیانا برخی برخوردها روبرو نشود.

کد شماره ۸۱) عدم پایبندی برخی از شهروندان به استقلال کشور و همبستگی ملی گاه موجب شده که برابر گزارشات مراجع رسمی، از برخی محافل خارجی که اشتراکات مذهبی یا سیاسی و فکری با اتباع ایرانی داشته اند تقاضا شود که به نحوی اعمال فشار بر مراجع رسمی ایران داشته باشند. این رفتار در مواردی می تواند جنبه مجرمانه پیدا کند که بالطبع مراجع انتظامی و امنیتی و قضایی وظایف قانونی مشخصی دارند ولی در مواردی از حیث نوع رفتار نیازمند تحلیل جامعه شناختی و روانشناختی نیز می باشد و مستلزم بررسی های دقیق تر که چرا شهروندان یک کشور از مجاری داخلی قطع امید کرده و به مجاری بیرونی متمسک می شوند و با چه تدابیری می توان این احساس را برطرف ساخت.

کد شماره ۸۲) موضوع کد حاضر یکی از مصادیق برجسته ای است که از حیث جوهری با اقدامات آسیب کد ۷۹ تفاوت چندانی ندارد و فقط شکل آن فرق می کند که البته به علت سهولت انجام ارتکاب آن نیز در سراسر کشور در دوره انتخابات زیاد است و علیرغم اعمال نظارت مراجع انتظامی و امنیتی و قضایی باز شاهد بروز آن هستیم که البته تا فرهنگ سازی لازم در میان قاطبه مردم انجام نشود این گونه اقدامات تخریبی ظهور و بروز خواهند داشت. البته اقدام مراجع مسئول از حیث برخورد با متخلفین و تخریب گران و اعلام آن به افکار عمومی نیز می تواند جنبه بازدارندگی داشته باشد.

کد شماره ۸۳) در یک ارزیابی کلی سطح آگاهی های حقوقی جامعه در حد قابل قبولی نیست و در همین کلیت نیز طبیعتاً میزان آگاهی ها نسبت به حقوق و تکالیف انتخاباتی وضعیت مطلوبی ندارد. اینکه چرا شهروندان احساس نیاز برای ارتقاء آگاهی های خود نمی کنند خود مقوله قابل بررسی است و نکته دیگر اینکه نظام آموزش رسمی و غیر رسمی برای انتقال داده های آموزشی لازم در این زمینه چه کرده و چه تدابیری در دست اقدام دارد؟ تلاش همه جانبه برای داشتن قوانین مناسب انتخاباتی و اقدامات آموزشی مختلف در این حیطه ضرورت هایی هستند که نیازمند سرمایه گذاری اساسی می باشند و چه بسا اگر این آگاهی ها به خوبی در جامعه نهادینه شود بسیاری از آسیب های دیگر بروز نیابند.

کد شماره ۸۴) اگر موجبات رفع آسیب کد قبلی فراهم شود و انصاف و حق محوری در جامعه جایگاه ارزشی خود را پیدا کند بالطبع بسیاری از تفسیرهای غیرحقوقی لطمه زننده به روند درست انتخابات انجام نخواهد شد. البته از این مهم نیز نباید غافل شد که به هر حال ارائه تفسیرها و تعبیرهای مختلف لازمه آزادی بیان است و نمی توان از همه انتظار داشت که تحلیل دقیق حقوقی ارائه کنند. آنچه مذموم است تعبیر و تفسیرهای جناحی و سلیقه ای است که در جهت خلاف قانون و برای بهره برداری های زودگذر دنیوی است که احیانا می تواند فرآیند سالم انتخابات را تحت الشعاع قرار دهد. نقش مسئولین عالیرتبه، مراجع نظارتی، مجریان انتخابات و دیگر دست اندرکاران در اینکه بیشترین پایبندی را به تفسیرهای درست قانون داشته و همواره دغدغه رعایت حقوق مردم را داشته باشند، تاثیر بسیاری در ترویج تفاسیر درست دیگر افراد دارد.

کد شماره ۸۵) برای رفع آسیب کد حاضر، مراجع نظارتی، انتظامی، امنیتی و قضایی دائما باید با عملکرد خود این احساس را برای مخاطبین ایجاد کنند که متخلفین فرآیند انتخابات در امان نیستند و در هر رده و جایگاهی که باشند به تخلف آنها رسیدگی و جزئیات آن به اطلاع عموم مردم می رسد. سرعت و دقت در این مقوله بسیار حائز اهمیت است.

کد شماره ۸۶) وجود برخی اشکالات در قوانین عادی مربوط به صدا و سیما از جهت اجرای نظارت مورد نظر قانون اساسی بر رسانه ملی، عدم نظارت موثر بر نحوه کارکرد رسانه های مختلف وابسته به بیت المال از جهت عدم امکان بهره برداری طیف فکری یا جناحی خاص، گرایش مقامات مختلف به بهره مندی از ابزارهای رسانه ای وابسته به بیت المال و بعضا عدم توجه لازم

به اینکه ممکن است برخی رسانه ها با پوشش اخبار مقامات یاد شده حاشیه امنی برای خود ایجاد کرده که بتوانند رقیب خود را از میدان خارج کنند یا برای وی محدودیت در بهره مندی از رسانه عمومی فراهم آورند، ضرورت تبیین دقیق حد و مرزهای چگونگی ایفای نقش مثبت رسانه های عمومی برای بستر سازی ارتقاء مشارکت عمومی در انتخابات از ایفای نقش منفی تقویت کننده یک جریان سیاسی و نفی کننده جریان دیگر ملتزم به رقابت قانونمند در چارچوب موازین جمهوری اسلامی ایران، عدم رشد لازم احزاب و گروههای سیاسی به نحوی که همه انتظار دارند رسانه های ملی در خدمت آنها باشد، تاثیر پذیری طیف های وسیعی از مردم از جهت دهی های رسانه ها خصوصا صدا و سیما بی آنکه برای ایفای وظیفه سنگین شرکت در انتخابات بررسی های لازم را انجام و آگاهی های مناسب را در خود ایجاد کنند که این انفعال شخصی خود محرک استمرار یک وضعیت یا رویکرد قابل انتقاد می تواند باشد.

کد شماره ۸۷) ضمن توجه به نکات مورد اشاره در کد شماره ۵۶، یادآوری این نکته ضروری است که بعضا از ناحیه مردم و نخبگان، انتخابات عادی و معمولی تلقی می شود با این توجیه که منشاء تحولات مثبت برای آنها نشده است یا نمی توانند افراد شایسته را برگزینند یا اینکه تعداد انتخابات ها زیاد است و برای آنها ملال آور جلوه می کند. بررسی این توجیحات و ارزیابی کارشناسی آنها ضروری است. نکته دیگر اینکه اگر چه آزادی بیان یکی از حقوق اساسی شهروندان و لازمه پویایی و رشد هر جامعه است ولی هر حاکمیت لازم است از نشر اندیشه هایی که نافی حقوق مردم و خصوصا حق تعیین سرنوشت می باشند جلوگیری کند. به عبارت دیگر، در شرایطی که قانون اساسی به عنوان مبنای حقوقی و سیاسی نظام جمهوری اسلامی و میثاق ملی مورد تایید

علمای بزرگ و بنیانگذار انقلاب اسلامی، اداره همه امور را از مجرای اراده ملت پیش بینی کرده است نباید برخی افراد این امکان را پیدا کنند که نقش اساسی انتخابات را نفی کنند و حتی بعضاً برای آن توجیحات به زعم خود دینی ارائه نمایند. نکته آخر اینکه وظیفه نخبگان حوزوی و دانشگاهی برای رفع آسیب یاد شده بسیار حائز اهمیت است که مبانی اهمیت اساسی انتخابات و آثار مهم آن در جلوگیری از خودکامگی و خودرایی را تبیین کنند.

کد شماره ۸۸) لازم است بررسی همه جانبه شود که چرا این نگرش در سطح جامعه شیوع یافته است که مجریان و ناظران کمتر انتقادپذیر بوده و پاسخگوی عملکردهای خود در فرآیند انتخابات نیستند. همچنین ضرورت دارد ابعاد مختلف چگونگی تحکیم پاسخگویی و نقدپذیری به عنوان یک ارزش اخلاقی و حقوقی بررسی و موانع مربوطه مرتفع شود. مردم باید اقناع شده و اعتماد پیدا کنند که مجریان و ناظران پاسخگوی عملکردهای خود هستند و مبتنی بر انصاف و حق محوری عمل می کنند و امانت دار مردم هستند و آنچه گزارش می دهند کاملاً صادقانه و مبتنی بر راستی است.

کد شماره ۸۹) یکی از نکات قابل تامل در عملکرد دوره های مختلف دولت ها و مجلس های متنوع این بوده که معمولاً قوانین و ضوابط انتخاباتی را مورد اصلاح قرار داده اند به نحوی که برخی کارشناسان بی طرف نظارت بر انتخابات را واداشته که از این امر به عنوان یکی از آسیب های مهم یاد کنند و حتی پیشنهاد نمایند که قانون مناسب انتخابات توسط مرجعی به جز نمایندگان مجلس که به نحوی ذینفع می باشند تهیه و تصویب شود. البته این پیشنهاد از حیث حقوقی قابل

قبول نیست و قانونگذاری در هر نظام مردمسالار از طریق نمایندگان منتخب ملت انجام می شود ولی می توان این انتظار حقوقی و اخلاقی را از نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و دولتهای مختلف داشت که با توجیحات مختلف که بعضا شائبه های غیر ملی و اسلامی را در خود دارد به سمت اصلاح قوانین و مقررات انتخاباتی گام بردارند و هر اصلاحی مبتنی بر بررسی های کارشناسانه دقیق و متناسب با حقوق ملت مطرح شود. از نخبگان حقوقی و دیگر رشته ها و قاطبه مردم نیز انتظار می رود که در قبال اصلاحات قوانین انتخاباتی حساس بوده و با ارائه نظر و انعکاس دیدگاههای منطبق با مصالح ملی زمینه تصمیم گیری شایسته نمایندگان را فراهم آورند، ترویج ارزش های اخلاقی همانند امانت داری و وفای به عهد، دین محوری و ارزش گرایی اسلامی و احترام مستمر به منافع ملی در همه لایه های اجتماع به طور طبیعی از بروز آسیب مورد بررسی نیز پیشگیری می کند. نظارت بی طرفانه و دقیق شورای نگهبان در پاسداری از قانون و در صورت بروز اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان و ارجاع موضوع به مجمع تشخیص مصلحت، نقش مجمع تشخیص در پاسداری از حقوق ملت و تحکیم ارزش های اخلاقی می تواند بسیار تاثیرگذار باشد.

کد شماره ۹۰) نظارت مربوط به این کد عمدتا در بطن آسیب کد ۵۵ مورد اشاره قرار گرفت. لازم به تاکید است که بعضا در رقابت های جناحی و حزبی ادعاهای مختلف نیز مطرح می شوند که بی توجه به منافع ملی و مصالح کشور است که لازم است رعایت موازین اخلاقی مربوطه از سوی همه طیف های فکری و سیاسی مورد اهتمام قرار گیرد.

کد شماره ۹۱) رفع آسیب های روانشناختی مربوط به هر یک از عناصر انتخابات نیاز به برنامه ریزی های روانشناختی و آموزشی جدی دارد تا در فرآیندی منطقی، رشد و تعالی فرهنگ مناسب رفتاری شکل گیرد. بدیهی است هر چه دانایی در جامعه بسط یابد اقدامات شهروندان مختلف آگاهانه تر و عمیق تر خواهد شد و در فرآیند انتخابات نیز خود را نشان می دهد.

کد شماره ۹۲) عدم پایبندی به قانون گرایی و قانون محوری، بی توجهی به ضرورت تقویت همبستگی ملی، کم رنگ شدن رعایت انصاف و حق محوری خصوصا در فعالیت افرادی که گرایشات حزبی را منشاء تصمیم گیری در مورد تعامل با افراد دیگر می دانند، بعضا شهرت طلبی از این حیث که مسئولین ذیربط به جای اینکه از طریق مجاری قانونی اختلاف نظرهای خود را پیگیری کنند گرایش به اظهار نظر در عرصه عمومی دارند تا به زعم خود محبوبیت پیدا کنند، گرایش برخی فعالین رسانه ای به اینکه دائما سوژه هایی پیدا کنند تا مسئولین نهادهای مختلف مربوط به انتخابات به یکدیگر پاسخ دهند و به این ترتیب جذابیت کار رسانه ای بیشتر شود، وجود برخی ابهامات قانونی در ضوابط انتخابات که بعضا زمینه تفسیرهای مختلف را فراهم می آورد و منشاء اختلاف نظرهای مجریان و ناظران می شود و بی توجهی یا کم توجهی به منافع و مصالح ملی و اسلامی از جمله عواملی برجسته ای هستند که در بروز یا استمرار آسیب مورد اشاره نقش دارند.

کد شماره ۹۳) بی توجهی به رعایت قوانین و مقررات، عدم درک درست از منافع ملی یا عدم پایبندی به رعایت منافع ملی، بعضا توجیحات به ظاهر شرعی برای اینکه بزعم خود فرد متخلف

نتواند زمینه اقبال مردمی پیدا کند، در مواردی دسترسی برخی افراد غیر مسئول به داده ها و اطلاعات اشخاص در نهادهای نظارتی مربوط به انتخابات، عدم برخورد قاطع و شفاف با عناصر متخلف به نحوی که کاملاً بازدارندگی ایجاد کند از جمله عواملی هستند که موجبات بروز آسیب مورد اشاره را فراهم آورده اند. اگر چه نمی توان کتمان کرد که آسیب مزبور در مقایسه با برخی آسیب های دیگر از حیث میزان بروز، حجم کمی را به خود اختصاص داده است.

کد شماره ۹۴) عوامل بروز یا استمرار آسیب مورد اشاره عمدتاً همانند کدهای ۵۶، ۸۷ و ۸۸ می باشند با این نکته متفاوت که در این آسیب، رفتار غیر اخلاقی، توجیه گری رویکرد نظری یا عملی خلاف می باشد که بالطبع برای رفع این معضل تلاشهای فرهنگی همه جانبه در جهت رشد درک و شعور سیاسی و اجتماعی و فهم درست مبانی قانون اساسی و حقوق ملت در انتخابات، می تواند اقدامات اساسی باشد.

کد شماره ۹۵) گرایش به خود محوری و خودخواهی و بی توجهی به معیارهای قانونی، بی توجهی به مولفه های رعایت انصاف و حق محوری از سوی برخی کاندیداها یا طرفداران آنها، عدم شفافیت مراجع مجری یا ناظر انتخابات که بعضاً همین عدم شفافیت در عملکردها یا ابهامات در عملکردهای آنان زمینه هایی را فراهم می آورد که با کوچکترین تحریک، مردم واکنش احساساتی نشان دهند، عدم توجه برخی کاندیداها یا طرفداران آنها یا برخی رسانه ها به حساسیت های قومی و مذهبی در مناطقی که این حساسیت ها نیز می تواند منشاء برخی تحریکات سریع شود، ضعیف بودن روحیه بسیاری از مردم در کشور ما برای قبول شکست در هر رقابتی و توجه

به اینکه هر شکستی می تواند مقدمه پیروزی های بعدی باشد و لازم است بلافاصله پس از هر مسابقه ای با رقیب خود به دوستی و صمیمیت برخورد کرد، عدم تمرین شادی دسته جمعی در گستره عمومی و اجتماعی نیز در کشور ما در مواردی می تواند زمینه آنرا فراهم آورد که طرفداران یک فرد پیروز در انتخابات حین شادی کردن خود بلوآهایی را ایجاد کنند، ضعف برخی عملکردها از سوی مراجع انتظامی، امنیتی و قضایی از جهت مدیریت با تدبیر هر تجمع و واکنش اجتماعی نیز در مواردی خود موجبات ایجاد بحران هایی را فراهم آورده است که بعضا به تیراندازی از ناحیه مامورین و برخوردهای تخریبی شدید از ناحیه مردم منتهی شده است، جملگی در بروز آسیب مورد اشاره موثر بوده اند.

کد شماره ۹۶) ادعای بروز آسیب مورد اشاره از سوی هر دو جریان عمده سیاسی کشور در مقاطع مختلف که هر یک شکست خورده اند مطرح شده است. بنابراین نفس اینکه پس از شکست مطرح شده قابل تامل است و در صورتی که مبتنی بر داده های واقعی و راستین نباشد جلوه ای از عدم رعایت اخلاق و نشر کذب را نشان می دهد ولی اگر مبتنی بر داده های درست باشد جدای آنکه حاکی از یک بداخلاقی بسیار مذموم و خلاف شرع می باشد از حیث قانونی نیز جرم مهمی است که لازم است با شدت با آن برخورد شود. فلذا شایسته است که تدابیر مناسبی همواره اتخاذ شود که هم از یکسو نهادهای مجری و ناظر انتخابات به درستی و با شفافیت و به نحو اعتمادآور به وظایف قانونی خود عمل کنند و از هر رای مردم پاسداری کنند و هم از سوی دیگر شرکت کنندگان در انتخابات و فعالین حزبی و رسانه ای مقید باشند که بدون سند و مدرک هر ادعایی را

عنوان نکنند و فرآیندهای قانونی را مخدوش نسازند. ترویج ارزشهای اخلاقی در هر دو منظر اشاره شده بسیار می تواند تاثیرگذار واقع شود.

کد شماره ۹۷) بی توجهی یا کم توجهی برخی برگزیدگان ملت به وفای به عهد خود در قبال مردم و پاسداری از امانتی که به آنان واگذار شده است، عدم نظارت مستمر بر وضعیت ثروت و موقعیت های بدست آمده برگزیدگان، وجود برخی اشکالات در قوانین موجود از جهت نظارت بر نمایندگان منتخب تا خدای ناکرده برخی مرتکب سوء استفاده از موقعیت برای منافع شخصی خود نشوند، وجود برخی گرایشات در دستگاههای اجرایی که به جای بهبود عملکردهای خود در جهت پاسخگویی شایسته به نمایندگان ملت همواره تلاش می کنند که با هدایای مختلف و تقدیم برخی رانت ها نماینده را وامدار خود سازند و از نظارت واقعی نماینده رهایی یابند، وجود برخی اشکالات در سامانه نظارت عمومی بر عملکرد مسئولین تا از طریق نظارت عمومی و تامین شفافیت لازم هیچ کس به خود جرات تخلف و بهره مندی شخصی از موقعیت های حاکمیتی را ندهد، سست شدن تقوای مالی و پرهیز از دنیا طلبی و تجمل گرایی هر یک زمینه های بروز آسیب مزبور را فراهم آورده اند.

کد شماره ۹۸) ظاهراً عدم تخصیص منابع مالی لازم به نهادهای مجری یا ناظر انتخابات باعث شده که در مواردی حق الزحمه کارکنان نهادهای دیگر که در روز انتخابات به کار گرفته شده اند تا ماهها بعد پرداخت نشود و همین امر موجبات نارضایتی را نیز فراهم آورد. بر این اساس با اتخاذ

تدابیر شایسته قبل از هر انتخابات و اهمیت دادن به حق و حقوق افرادی که به کارگرفته می شوند
براحی می توان از بروز این پدیده منفی جلوگیری کرد.

کد شماره ۹۹) ضمن توجه به نکات مذکور در کد شماره ۹۰ و ۹۵ و ۹۶ به نظر می رسد می توان
هم داوری درستی در مورد صحت یا عدم صحت ذهنیت مورد اشاره در کد حاضر داشت و هم
برای رفع آسیب مزبور چاره اندیشی کرد.

کد شماره ۱۰۰) ضمن توجه به نکات مذکور در کد شماره ۹۰ خصوصا از جهت شیوع روحیه
عدم عبرت گیری از هر شکست به نظر می رسد برای رفع آسیب کد حاضر نیازمند کار فرهنگی و
روانشناختی وسیعی هستیم به نحوی که شهروندان در حیطه های مختلف زندگی جمعی و رقابت
های مختلف، در صورت شکست، احترام رقیب خود را پاس دارند و پس از پایان رقابت همه برای
پیشرفت جمعی تشریک مساعی نمایند. البته لازم است که اخلاق پیروزی نیز در کشور ما نهادینه
شود تا افراد پیروز نیز با اقدامات غیر اخلاقی موجبات دشمنی و تضعیف همبستگی ملی را فراهم
نیاورند.

- ۱- گزارش فشرده بازرسی وزارت کشور از تخلفات هشتمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در سطح استانها (۴ صفحه)
- ۲- گزارش رجانیوز تحت عنوان نگاهی به بداخلاقی های انتخاباتی در مرحله اول انتخابات مجلس شورای اسلامی دوره هشتم (۲ صفحه)
- ۳- گزارش تحت عنوان نگاهی به تخلفات انتخابات هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی (۶۸ صفحه)
- ۴- گزارش مصادیق و موارد بداخلاقی انتخاباتی ارائه شده توسط مدیر کل امور استانهای شورای نگهبان در مصاحبه شفاهی (۵ صفحه)
- ۵- گزارش مصادیق تخلفات و موارد بداخلاقی انتخاباتی ارائه شده توسط معاونت پلیس اطلاعات و امنیت ناجا در مصاحبه شفاهی (۵ صفحه)
- ۶- گزارش برگرفته از مصاحبه با نماینده بازرسی شورای نگهبان در انتخابات های مختلف (۴ صفحه)
- ۷- گزارش برگرفته از مصاحبه با مدیرکل سیاسی وزارت کشور (۷ صفحه)
- ۸- گزارش برگرفته از اظهارات معاون سیاسی وزارت کشور در جلسات کمیته ترویج منشور اخلاقی انتخابات (تابستان ۸۷) راجع به مهمترین بداخلاقی های انتخاباتی
- ۹- نکات برگرفته از مصاحبه های متعدد سخنگوی شورای نگهبان در تحلیل تخلفات و نارسایی های انتخابات در ایران
- ۱۰- فهرست ارائه شده از سوی کارگروه جامعه شناسی کمیته تدوین منشور اخلاقی انتخابات (۶ صفحه)
- ۱۱- فهرست ارائه شده از سوی کارگروه علوم سیاسی کمیته تدوین منشور اخلاقی انتخابات راجع به آسیب ها و بداخلاقی های انتخاباتی (۳ صفحه)

- ۱۲- فهرست ارائه شده از سوی دبیرخانه کمیته تدوین منشور اخلاقی مستقر در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی (۱۰ صفحه)
- ۱۳- نکات برگرفته از مصاحبه های انجام شده با صاحب نظران و یا عناصر باتجربه برگزاری انتخابات توسط کارگروه علوم سیاسی کمیته تدوین منشور اخلاقی (۴ مصاحبه) و کارگروه اخلاق کاربردی (۲ مصاحبه)
- ۱۴- نکات برگرفته از مصاحبه های انجام شده با صاحب نظران حقوقی و فقهی توسط کارگروه حقوق اساسی کمیته تدوین منشور اخلاقی (۱۴ مصاحبه)
- ۱۵- کتب و مقالات متعدد منتشره در حیطه انتخابات و اخلاق که فهرست آنها مفصل بوده و لیست مربوطه در کارگروه حقوق اساسی کمیته تدوین منشور محفوظ است.

راہکارہای ترویج منشور

ضمیمہ شماره ۳

منشور اخلاقی انتخابات

در جستجوی ضمانت اجرایی مؤثر:

وقتی در عرصه ای از عرصه های زندگی مانند عرصه سیاست و زیرمجموعه های آن مثل انتخابات سیاسی در دنیای مدرن، مشکلات و معضلات رفتاری روند صحیح و روبه تکامل فعالیت های مربوط به آن عرصه را دچار آسیب می کند و این آسیب به نحوی چشمگیر می شود که توجه متولیان فرهنگی، جامعه شناسان و اندیشمندان اخلاقی جامعه را جلب می کند، تکاپوی علمی و فرهنگی برای یافتن راه چاره و راه های برون رفت از این معضلات و مشکلات آغاز می شود. طبیعی است که در این تکاپو پس از یافتن مناسب ترین راه حل ها، جستجوی روش های مناسب ترویجی و شیوه های مؤثر تضمین کننده عملیاتی شدن و قابلیت اجراء، نخستین دغدغه ای است که ذهن اخلاق پژوهان و متولیان فرهنگی را به خود مشغول می کند. و این همان دغدغه ای است که معمولاً تحت عنوان راهکارهای ترویج یا ضمانت اجراء از آن سخن می گویند.

رویکرد و رهیافتی تازه به ترویج و ضمانت اجراء:

در جریان این جستجو مراجعه به نهاد حقوق و فراخوانی آن به اتخاذ مواضع حقوقی و تنظیم قوانین و مقررات بازدارنده، اولین و آسان ترین راهکاری است که به نظر می رسد؛ ولی این راهکار سه مشکل عمده دارد: نخست آن که قانون در همه جا حضور ندارد؛ به این معنا که اولاً نظارت قانونی و حقوقی در بسیاری از مواقع امکان حضور به موقع در صحنه وقوع تخلف و جرم را ندارد، و ثانیاً قلمرو نهاد حقوق تنها حیطه روابط اجتماعی را دربر می گیرد و قانون رسالت خود را تنها در نظم دهی به رابطه فرد با دیگران و محیط تعریف می کند و نسبت به حیطه های مربوط به رابطه فرد با خود و خدای خود دلمشغولی ندارد. دوم آن که قانون تنها ناظر به فضای بعد از پیدایش آسیب و خسارت است و درباره پیش گیری از آسیب و خسارت و مشکلات قبل از آن تدبیری ندارد. و سوم آن که شیوه های برخورد فیزیکی و اهرم های فشار بیرونی که به عنوان ضمانت اجرای قانون و مقررات حقوقی تعریف شده است، ممکن است انگیزه های فرار از قانون را در افراد و گروه ها تقویت کند.

وجود این مشکلات اندیشمندان حوزه فرهنگ و اخلاق را به این نتیجه رسانده که رویکرد به اخلاق و اتخاذ یک روند از نرم تا سخت برای پیش گیری و اصلاح آسیب ها و خسارت های ناشی از تخلفات می تواند راهکار مناسب تری باشد؛ چرا که نهاد اخلاق هیچ یک از مشکلات مذکور را ندارد. تنها نگرانی رویکرد اخلاقی این است که چگونه می توان برای عمل به اصول و ارزش های اخلاقی ضمانت اجرایی کارآمد تعریف کرد. مسأله ضمانت اجرا در اخلاق سنتی صرفاً به وجدان و ضمیر انسان ها واگذار می شود و درونی سازی پذیرش و عمل به ارزش ها و هنجارهای اخلاقی از طریق مخاطب ساختن وجدان های پاک ترویج می شود. چنین ضمانت اجرایی بسیار حداقلی است و در خیلی از افراد و گروه های جامعه رغبت و حرکت شایانی در جهت عمل به ارزش ها و هنجارهای اخلاقی ایجاد نمی کند؛ از این رو اخلاق پژوهان و اندیشمندان اخلاق رهیافت تازه ای در بحث ضمانت اجرا دارند که در آن مسأله نهادینه سازی هنجارهای اخلاقی در جامعه به منظور تقویت نظارت اجتماعی و کنترل رفتارهای نابهنجار از طریق مدح و ذم و ستایش و تقبیح مردمی (به سان نظارتی که درباره آداب و رسوم اعمال می شود) به جریان درونی سازی اخلاق افزوده می شود، و پس از آن مراجعه به نهاد حقوقی و ترغیب و متقاعد کردن آن به وضع مقررات و قوانین بازدارنده، در مواردی خاص و ویژه که چاره ای جز این وجود ندارد از سوی نهاد های مدنی دنبال می شود.

گام به گام تا ترویج

پژوهشگران در هریک از عرصه های گوناگون اخلاق کاربردی مراحل زیر را به صورت گام به گام برای مواجهه با مسائل اخلاقی و حل آن ها و سپس ترویج و نهادینه سازی اخلاق پیشنهاد می کنند که هم اکنون در بسیاری از سازمان ها، دوائر دولتی و مراکز تجاری و بهداشتی و درمانی و سازمان های بین المللی دنیا رسمیت یافته و اجرا می شود:

۱. **گام اول) پیدایش مسائل اخلاقی:** بدیهی است تا در عرصه ای مسائل اخلاقی نوظهور توجه

اندیشمندان فرهنگی و اخلاقی را جلب نکرده باشد، مسئله یابی و تلاش برای حل مسئله

موضوع نخواهد داشت.

۲. **گام دوم) تشکیل کمیته تخصصی اخلاق:** با توجه به بین رشته ای بودن پژوهش های مربوط به اخلاق کاربردی، اعضای این کمیته از اندیشمندان صاحب تخصص در رشته های مرتبط با عرصه مورد بحث انتخاب می شود. این کمیته پس از انجام تحقیقات در زمینه های آسیب شناسی و بستر یابی مسائل اخلاقی مطرح و شناسایی دقیق سایر مسائلی که احتمالاً از نظرها دور مانده است و تلاش هایی که در جهت حل مسائل در قالب مباحثات و گفتگوهای تخصصی انجام می دهد، در نهایت اقدام به تدوین منشور اخلاقی می نماید.
۳. **گام سوم) تدوین منشور اخلاقی:** این منشور نظام نامه ای است که معمولاً از دو بخش اصول ارزش های اخلاقی و آیین نامه رفتار بر طبق آن اصول تشکیل می یابد و در واقع اولین گام در جهت ترویج و یافتن ضمانت اجرای ارزش های اخلاقی به حساب می آید.
۴. **گام چهارم) تلاش برای ترویج منشور:** این تلاش با سه روند آموزشی، پرورشی، و حقوقی صورت می پذیرد که چون موضوع اصلی بحث ما در این باره است به صورت جداگانه به توضیح این سه روند خواهیم پرداخت.
۵. **گام پنجم) بازخورد گیری از منشور:** کمیته تخصصی اخلاق در مقاطع زمانی مشخصی که به تشخیص و تعیین اعضا معین می شود نسبت به نتایج و ثمرات عملی منشور در میان افراد و گروه های مورد نظر بازخورد گیری می کند و به شناسایی علل و عوامل موفقیت یا ناکامی منشور می پردازد. در این گام یکی از منابع مهم، ملاحظه و تأمل در نقدها و انتقادهایی است که از سوی صاحب نظران و افراد و گروه های مخاطب منشور و به طور کلی، همه کسانی که خود را درگیر با عرصه مورد نظر منشور یافته اند، مطرح می شود.
۶. **گام ششم) بازنگری و اصلاح منشور:** در نتیجه بازخورد گیری و شناسایی علل موفقیت یا ناکامی منشور و مطالعه و دقت در نقدهای رسیده، کمیته تخصصی اخلاق تصمیماتی برای تقویت عوامل موفقیت و اصلاح علل و عوامل ناکامی منشور اتخاذ می کند و به روزآمد سازی منشور می پردازد.

ضرورت مردمی بودن منشور

قبل از پرداختن به تلاش های عمومی برای ترویج منشور اخلاقی انتخابات لازم است به ایده ای توجه کنیم که بسیاری از جامعه شناسان و اندیشمندان علوم سیاسی، در راستای ترویج چنین منشوری بر آن تأکید می کنند. از آن جا که از یک سو انتخابات نماد حضور رکن مردمی حاکمیت در صحنه بوده و در نظام اسلامی نیز به عنوان یک حق مردمی به رسمیت شناخته شده است، و از دیگر سو نقش مردم در انتخابات از سایر عناصر دخیل برجسته تر و پر رنگ تر است، ضروری است این ایده ابتدا در میان مردم نهادینه شود که برای ایفای هرچه صحیح تر و مؤثرتر نقش خود رعایت موازین اخلاقی از لوازم اولیه انتخابات است. مؤثرترین شیوه برای ترویج اخلاق در عرصه انتخابات این است که مردم و نهادهای مردمی با درک آثار و برکات و فواید رویکرد اخلاقی به انتخابات و با شناخت آسیب ها و خسارت هایی که به سبب عملکردهای ضد اخلاقی متوجه تربیت سیاسی جامعه و ثبات و سلامت نظام و حکومتی می شود که خود بانی آن بوده اند، به این نتیجه برسند که در این زمینه منشوری اخلاقی داشته باشند.

به این دلیل است که جامعه شناسان و عالمان سیاسی تأکید می کنند که هرگز نباید منشور اخلاقی انتخابات دولتی باشد؛ یعنی توسط دولت یا سازمان های دولتی تدوین یابد و سایر عناصر دخیل، از جمله مردم را مخاطب سازد؛ که اگر چنین شود مشکلاتی جدی بر سر راه ترویج و نهادینه سازی منشور پدید خواهد آمد.

اگر این ایده پذیرفته شود، پیشنهاد هایی برای تحقق آن به شرح زیر قابل طرح است:

- ا- متولیان تدوین منشور حتماً بایستی نهادهای غیر دولتی باشند.^۳
- ب- طرح منشور پس از تدوین نهایی به مراکز علمی و پژوهشی و دانشگاه ها داده شود تا محصول نهایی، کار مشترک باشد.
- ج- در این راستا از سوی نهاد تدوین کننده، همایشی با عنوان تدوین منشور اخلاقی انتخابات برگزار شود و به منظور تحقق بعد فرهنگی و اجتماعی منشور، این همایش انعکاس رسانه ای داشته باشد.

۳. منشور اخلاقی انتخابات در جمهوری اسلامی ایران توسط دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و با همکاری پژوهشگران پژوهشگاه وابسته به این نهاد تدوین یافته که این نهاد در کشور از موقعیتی مردمی و حوزوی برخوردار است.

- د- نشست های علمی - ترویجی و توجیهی در مراکز مختلف علمی، پژوهشی و سازمان های اجرایی برگزار شود تا اهل قلم و اندیشمندان حوزه و دانشگاه و برنامه ریزان حوزه سیاست و امور راهبردی در این باره احساس مسئولیت بیشتری نمایند.
- ه- با این همه فراموش نکنیم نخبگان و قوه عاقله جامعه همواره چنین کارهایی را به حکومت و نهادهای وابسته به آن منتسب می دانند؛ چرا که دغدغه این امور مربوط به حکومت و نهاد سیاست است. بنا بر این مشکل نخواهد بود محصول نهایی ترکیبی از نظر و خواست متولیان امور سیاسی و نهادهای مدنی معرفی شود؛ سطح و جهت گیری محصول نهایی منشور است که خاستگاه علمی، واقع بینی، وابستگی نهادی و امثال آن را مشخص و به آزمون اهل نظر خواهد گذاشت.
- و- لازم است منشور، پس از تدوین نهایی در اختیار چند حزب و سندیکای بزرگ کشور - بدون ملاحظه خط فکری حاکم بر دولت فعلی - قرار گیرد تا نظرات کارشناسانه خود را بر روی آن اعمال کنند. این کار تداعی کننده اتقان طلبی، جامع نگری و غیر سیاسی بودن طراحان منشور است.
- ز- ضروری است به جای افراط و تفریط در نگرش، واقع نگری بر پایگاه و جایگاه منشور اخلاقی انتخابات حاکم شود. در کشور ما، مانند برخی جوامع دیگر، کم اعتمادی میان مردم و حاکمان وجود دارد، مشاهده روند انتخابات و عملکرد مجریان و ناظران و رسانه های دولتی نیز بعضاً نشان می دهد آن جا که پای ارزش ها و باورهای جناحی و بود نبود در عرصه قدرت در میان بوده، اصول قانون اساسی هم مورد بی توجهی قرار گرفته است. بنا بر این از منشوری اخلاقی نباید انتظار تغییر ساخت اساسی بنیان های نظری طیف های سیاسی حاضر را داشت، بلکه بایستی آن را حرکتی در جهت فرهنگ سازی از پایگاه نهادهای اجتماعی به حساب آورد و روی آن برنامه ریزی نمود.
- ح- منشور اخلاقی انتخابات در صورتی غیر دولتی تلقی خواهد شد که ضمن احترام به همبستگی و یکپارچگی ملی و ارزش ها و اصول دینی و حفظ مشروعیت نظام سیاسی، فارغ از نگاه های جناحی به واقعیت های جاری در جامعه نزدیک شود و با تحلیلی

واقعی و منطبق با واقعیت جاری در عرصه انتخابات (آن چه می گذرد و آن چه باید باشد) ارائه طریق نماید.

تلاش های ترویجی:

تلاش ها و روندهای ترویجی، در واقع مهم ترین اقداماتی هستند که به منظور عملی و اجرایی شدن مفاد یک منشور صورت می پذیرد، ما سخن از این تلاش ها را با تمرکز بر منشور اخلاقی انتخابات پی می گیریم.

۱. تلاش های آموزشی: منظور از تلاش های آموزشی اقداماتی است که در جهت اطلاع رسانی و

آگاهی بخشی از هنجارهای اخلاقی در انتخابات و روش های برون رفت از معضلات و بن بست های اخلاقی و شیوه های برخورد اخلاقی با مشکلات و تنش های انتخاباتی انجام می پذیرد. توجه به موضوعاتی که بایستی آموزش داده شود و روش آموزش این موضوعات بسیار مهم است.

موضوعات آموزشی در درجه اول عبارت اند از متن منشور که از دو بخش هنجارها و اصول اخلاقی (همان اصول چهارده گانه منشور) و کدها یا آیین ها یا دستورالعمل های اخلاقی تشکیل یافته است. و در مرحله بعد لازم است موضوعات پیرامونی اخلاق انتخابات و موضوعاتی که آگاهی از آن ها نقش و تأثیر مستقیمی در این اخلاق دارد، آموزش داده شود؛ موضوعاتی مانند: اخلاق سیاسی و اخلاق شهروندی، اخلاق مدیریت با تأکید بر مدیریت سیاسی، و اخلاق رسانه و مطبوعات.

در مورد روش آموزش منشور دو نکته قابل ذکر است: نکته اول مربوط به شیوه آموزش و نحوه ارائه است که بایستی تأکید شود آموزش منشور به صورت یک سویه و یک طرفه نیست؛ بلکه از تحلیل ها و نقد های شرکت کنندگان و مخاطبان برای تکمیل و اصلاح محتوای منشور استفاده می شود و این تحلیل ها و نقدها در جریان بازنگری موسمی منشور ملاحظه خواهد شد. این مهم در رشد انگیزه های شناختی شرکت کنندگان مؤثر است که در قسمت تلاش های پرورشی به آن می پردازیم. نکته دوم درباره استراتژی آموزش است و این که چه نهاد ها یا سازمان هایی باید به اقدامات آموزشی بپردازند، چه اقداماتی انجام دهند و به چه شیوه تقسیم کار نمایند. توجه به این نکته از این جهت اهمیت دارد که از سویی گستره مسائل اخلاقی مربوط به انتخابات به قدری وسیع است که

همکاری و همراهی طیف وسیعی از نهادها، ارگان‌ها، مؤسسات، ادارات و سازمان‌ها را می‌طلبد، و از سوی دیگر به منظور پیش‌گیری از آفت موازی کاری و مشکلات مربوط به هماهنگی و جهت‌دهی، لازم است مراکز مجری برنامه‌های آموزشی به حد اکثر دو یا سه مرکز محدود شود. پیشنهاد ما این است که سه ارگان: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت کشور و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران عهده‌دار اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویجی شوند.

در این میان نقش وزارت ارشاد - به لحاظ گستره مراکز و نهادهایی که باید پوشش دهد - از دو ارگان دیگر برجسته‌تر است؛ این ارگان مسئولیت هماهنگی با مراکز و نهادهایی مانند وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان ملی جوانان، مطبوعات، ستاد امر به معروف و نهی از منکر، ستاد اقامه نماز، و شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه و جماعات را عهده‌دار می‌شود. مخاطب برنامه‌های آموزشی و ترویجی که وزارت ارشاد از طریق این مراکز و نهادها اجرا می‌کند گردانندگان احزاب، مطبوعات، ستادهای انتخاباتی و عموم مردم خواهد بود. محتوای برنامه‌ها نیز علاوه بر برگزاری کلاس‌های آموزش منشور برای طیف‌ها و جریان‌های مختلف انتخاباتی، اتخاذ راهکارهای تبلیغاتی از قبیل تهیه و تدوین متون درسی، انتشار کتاب‌ها، مجلات و بروشورهای مختلف جذاب برای مخاطبان گوناگون است.

وزارت کشور نیز اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویجی را از طریق مراکز و ارگان‌هایی مانند: ستاد انتخابات کشور، گروه‌ها و مراکز مربوط به انتخابات در شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و ستاد نیروهای مسلح پی‌گیری می‌کند و مخاطب این برنامه‌ها مجریان و ناظران و داوطلبان و نامزدها خواهد بود. محتوای برنامه‌ها عمدتاً برگزاری کلاس‌های آموزش منشور است و البته در کنار آن کمک به انتشار محصولات فرهنگی وزارت ارشاد در میان مراکز و ارگان‌های تابع اقدامی بایسته است.

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران که به لحاظ اثرگذاری و امکان مخاطب‌یابی وسیع، می‌تواند نقش بسیار کارآمدی در امر آموزش و ترویج منشور اخلاقی انتخابات ایفا نماید، عموم مردم و جریان‌ها و گروه‌های اجتماعی و سیاسی را مخاطب می‌سازد و با تهیه برنامه‌های آموزشی، کلیپ

ها و تیزرهای تبلیغاتی و پوشش خبری وسیع و مناسب از اقدامات آموزشی درباره منشور اخلاقی انتخابات کمک شایان و قابل توجهی به ترویج فرهنگ اخلاقی در زمینه انتخابات خواهد کرد.

۲. تلاش های پرورشی: مقصود از تلاش های پرورشی اقداماتی است که بعد انگیزشی و ارادی مخاطبان منشور اخلاقی انتخابات را هدف قرار دهد و در ایجاد انگیزه برای عمل به ارزش های اخلاقی و کدهای رفتاری منشور مؤثر واقع شود. انگیزه های عمل به منشور را می توانیم به دو نوع: انگیزه های شناختی و انگیزه های روانی تقسیم کنیم.

برای تقویت انگیزه های شناختی لازم است فرایند/عتماد سازی به طور جدی دنبال شود؛ در این فرایند بایستی به این نتیجه برسیم که همه ارکان و عناصر دخیل در انتخابات، اولاً منشور را از خود بدانند و ثانیاً التزام به مضامین آن و عمل به ارزش ها و آیین های مندرج در آن را مفید به حال خود، و تخطی از آن را مضر به حال خود ببینند. نیل به این نتیجه علاوه بر بی طرفانه و منصفانه بودن و جامعیت و غنای محتوای منشور، تا حدود زیادی مرهون دخالت دادن نظرات و انتقادات و سلیقه های مختلف در تدوین، نهایی سازی و بازنگری و اصلاح منشور اخلاقی است. در صورت نا هماهنگ بودن برخی سلايق سیاسی با محتوای نهایی منشور نیز لازم است فرایند گفتگو و مفاهمه به منظور متقاعد ساختن هر چه بیشتر این سلايق، در فضایی آرام و اخلاقی و با کمال سعه صدر و حوصله اسلامی جریان یابد.

و اما برای تقویت انگیزه های روانی پی گیری مجدانه روند نهادینه سازی اخلاقیات در عرصه انتخابات بایستی به عنوان اولویت اول مد نظر باشد. در صورت توفیق یافتن هر چه تمام تر این روند نظارت های اجتماعی و مدح و ذم های مردمی بالاترین نقش را در کنترل رفتارهای غیراخلاقی و تقویت انگیزه های فردی برای عمل به ارزش های اخلاقی مورد نظر منشور خواهد داشت. اتخاذ سیاست های تشویقی و تنبیهی به صورت معرفی و تشویق نامزد نمونه، مجری نمونه، ناظر نمونه، ستاد انتخاباتی نمونه و حزب نمونه، و در مقابل، معرفی خسارت ها و زیان های ناشی از رفتارهای غیر اخلاقی خاطیان (در کشورهای دیگر و یا در گذشته نظام و مجلس خودمان - بدون ذکر نام خاطیانی

که هنوز وفاداری خود را به کلیت نظام و ارکان آن حفظ کرده اند) در مراحل بعدی از اولویت برخوردار هستند.

۳. تلاش های حقوقی و قانونی: در صورتی که تلاش ها و اقدامات آموزشی و پرورشی مذکور به شکل مناسبی انجام گیرد و با جدیت تمام دنبال شود، نهاد اخلاقی جامعه شکل می گیرد و این نهاد در مواردی که نیل به اهداف خود را با موانعی مواجه ببیند که واقعاً ناشی از خلأهای حقوقی و قانونی باشد، با مخاطب سازی نهاد حقوقی جامعه و ترغیب آن به وضع قوانین مربوط یا اصلاح مفاد قانونی موجود، در صدد رفع این موانع بر می آید. رویکرد به وضع قانون یا اصلاح مقررات حقوقی پس از نهادینه شدن اخلاق در جامعه، در مقایسه با مراجعه به نهاد حقوق پیش از نهادینه شدن اخلاق از این مزیت برخوردار است که حالا دیگر فاهمه اخلاقی جامعه ضرورت قانون را با تمام وجود خود حس می کند و قانون نیز به روشنی توجیه اخلاقی خواهد یافت. علاوه بر این که رعایت موازین قانونی که از این طریق مجال وضع و اصلاح می یابد صرفاً ضمانت اجرائی بیرونی و فیزیکی ندارد؛ بلکه چون خواسته وجدان اخلاقی آحاد جامعه به آن تعلق گرفته، التزام به آن نیز از وجدان و ضمیر اخلاقی شهروندان می جوشد و از این رو امید می رود آسیب های گریبان گیر مقرراتی که مستقیماً و بدون مطالبه نهاد اخلاقی جامعه وضع می شود، مانند قانون گریزی و سعی در دور زدن قانون، کاهش یابد.